

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra Ekonomiky

Bakalářská práce

Analýza cenového vývoje chleba

Syrovátko Radim

© 2020 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Radim Syrovátka

Hospodářská politika a správa
Podnikání a administrativa

Název práce

Analýza cenového vývoje chleba

Název anglicky

Analysis of Bread Price Development

Cíle práce

Cílem práce je zpracovat analýzu cenového vývoje chleba za účelem identifikace jeho hlavních determinantů.

Metodika

Teoretická část práce využívá metody studia dokumentu.

Empirická část práce je zpracována s využitím metod a technik statistické analýzy.

Doporučený rozsah práce

40 – 50 stran

Klíčová slova

Chléb, cena, trh, nabídka, poptávka, kvalita.

Doporučené zdroje informací

DUPAIGNE, Bernard. History of Bread, Hardcover, Harry N Abrams, 1993. ISBN 978-0810934382

KAPLAN, Karel. Československo v poválečné Evropě, Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0655-0

PAULINYI, Ákoš. Průmyslová revoluce, ISV, 2002. ISBN 80-86642-02-X

PRŮCHA, Václav. Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992 1. díl, období 1918-1945, Doplněk, 2004. ISBN 80-7239-147-X

SOUKUPOVÁ J., HOŘEJŠÍ B., MACÁKOVÁ L., SOUKUP J., Mikroekonomie, Management Press, 2018. ISBN 978-80-7261-538-4

TEMIN, Peter. The Roman Market Economy (The Princeton Economic History of the Western World) Princeton University Press, 2017. ISBN 978-0691177946

VARIAN Hal R. Mikroekonomie – moderní přístup, Victoria Publishing, 1995. ISBN 9788085865257

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

prof. Ing. Lukáš Čechura, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 14. 3. 2020

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 15. 3. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 25. 11. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Analýza cenového vývoje chleba" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 25. 11. 2020

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval prof. Ing. Lukáši Čechurovi, Ph.D. za odborné rady a konzultace během tvorby bakalářské práce.

Analýza cenového vývoje chleba

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá analýzou cenového vývoje chleba, a to od 2 000 let před naším letopočtem až po současnost. V prvních částech práce, kde je popisováno období starověkého Egypta, Říma, středověkých Českých zemí a průmyslové revoluce je vedle určení a porovnání ceny chleba také kladen důraz na vysvětlení významu chleba v dané době i významu a typu podnikání s chlebem spojeným. V dalších kapitolách, které charakterizují cenu chleba za první republiky, v období protektorátu, za komunismu a v postkomunistické a současné době, je důraz kladen zejména na cenovou analýzu. Ta v těchto obdobích mimo jiné poukazuje na životní úroveň v dané době, neboť chleba je již od počátku dějin jednou ze základních potravin. Navazuje vlastní analýza cenového vývoje kvasového chleba ve firmě BEAS, a.s. mezi lety 2008 až 2018. Zde jsou také uvedeny vybrané ekonomické výsledky firmy, na kterých je následně zkoumán vliv změn cen chleba. Následně je porovnána rozdílnost ceny kvasového chleba dle odběratele; ti jsou zde rozděleni na dvě části – určené maloobchodní řetězce a ostatní odběratelé. Je uvedena procentuální část z tržeb utržených za tyto dvě dodavatelské skupiny. Dále je stanovena teoretická ztráta tržeb způsobená rozdílností cen. Výsledkem práce je zjištěný mírně klesající trend cenového vývoje kvasového chleba a určení jeho důsledků na pekařské firmy, zjištění a porovnání rozdílů mezi prodejními cenami dle druhů odběratelů a stanovení teoretické ztráty způsobené touto cenovou rozdílností.

Klíčová slova: chléb, cena chleba, pekařství, podnikání, tržba, vývoj, historie, časová řada

Analysis of bread price development

Abstract

The bachelor thesis deals with the analysis of price development of bread, from 2,000 years BC to the present. In the first parts of the thesis, which describes the period of ancient Egypt, Rome, medieval Czech lands and the industrial revolution, in addition to determining and comparing the price of bread the emphasis is on explaining the importance of bread at that time and the importance and type of business associated with bread. In the next chapters, which characterize the price of bread during the First Republic, during the Protectorate, under communism and in the post-communist and present times, the emphasis is on price analysis. In these periods, among other things, it points to the standard of living at that time since bread has been one of the basic foods since the beginning of history. It is followed by own analysis of the price development of fermented bread in BEAS, a.s. between the years 2008 and 2018. Here are also showed economic results of the company, on which is then examined the impact of changes in bread prices. Subsequently, the price difference of fermented bread is compared according to the customer; these are divided into two parts - designated retail chains and other customers. The percentage of sales earned for these two supplier groups is shown. Furthermore, the theoretical loss of sales due to price differences is determined. The result of this work is a slightly downward trend in the price development of fermented bread and determination of its consequences for bakery companies, finding and comparing differences between sales prices by types of customers and determining the theoretical loss caused by this price difference.

Keywords: bread, bread price, bakery, business, sales, development, history, time series

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce.....	12
2.2 Metodika práce.....	13
3 Teoretická východiska	14
3.1 Chléb a jeho počátky.....	14
3.1.1 Starověký Egypt	14
3.1.2 Starověký Řím	15
3.1.3 Středověké České země	16
3.1.4 Porovnání ceny a významu chleba v jeho počátcích.....	17
3.2 Chléb v období průmyslové revoluce	18
3.2.1 Průmyslová revoluce a počátky pravého podnikání.....	18
3.2.2 Pekařina a chléb v Českých zemích	18
3.3 Česko a chléb v období 1919 až 1949	19
3.3.1 První republika	19
3.3.2 Období protektorátu	21
3.3.3 Po protektorátu 1945 - 1949	21
3.3.4 Vyhodnocení.....	22
3.4 Česko a chléb v období komunismu	23
3.4.1 Ovlivnění ceny chleba novým režimem	24
3.4.2 Cena chleba a jeho postavení v komunistickém režimu	24
3.4.3 Vyhodnocení.....	25
3.5 Česko a chléb od revoluce po současnost.....	26
3.5.1 Sametová revoluce a její vliv na podnikání	26
3.5.2 Vývoj ceny chleba 1989-2018.....	26
3.5.3 Vývoj průměrné mzdy 1989-2018	27
3.5.4 Cena chleba upravená na mzdu 30 000 Kč.....	29
3.5.5 Vývoj inflace 1989 - 2018	30
3.5.6 Cena chleba očištěná o inflaci	30
3.5.7 Vyhodnocení.....	31
4 Empirická část práce	32
4.1 Firma BEAS, a.s.....	32
4.1.1 Historie.....	32
4.1.2 Zásobované území.....	32
4.2 Ekonomické výsledky.....	33
4.2.1 Tržby celkem za výrobky.....	33
4.2.2 Tržby za chléb celkem a za chléb kvasový.....	34

4.3	Průměrná cena chleba	36
4.3.1	Průměrná cena chleba kvasového.....	36
4.3.2	Průměrná cena chleba kvasového upravená na mzdu 30 000 Kč měsíčně	37
4.3.3	Průměrná cena chleba kvasového očištěna o inflaci	38
4.4	Maloobchodní řetězce jako odběratelé	39
4.4.1	Vymezení maloobchodního řetězce jako odběratele.....	39
4.4.2	Objem obchodu s maloobchodními řetězci	39
4.4.3	Průměrná tržba za 1 kg chleba za maloobchodní řetězce	40
4.4.4	Průměrná tržba za 1 kg chleba za maloobchodní řetězce upravená na mzdu 30 000 Kč měsíčně	41
4.4.5	Průměrná tržba za 1 kg chleba za maloobchodní řetězce očištěna o inflaci	42
4.5	Ostatní odběratelé	43
4.5.1	Vymezení ostatních odběratelů	43
4.5.2	Průměrná tržba za 1 kg chleba za ostatní odběratele	43
4.5.3	Průměrná tržba za 1 kg chleba za ostatní odběratele upravená na mzdu 30 000 Kč měsíčně	44
4.5.4	Průměrná tržba za 1 kg chleba za ostatní odběratele očištěná o inflaci	45
4.6	Porovnání rozdílnosti cen chleba	46
4.6.1	Porovnání průměrné tržby za 1 kg kvasového chleba.....	46
4.6.2	„Ztráta“ tržeb způsobená rozdílností cen.....	47
4.6.3	Porovnání průměrné tržby za 1 kg kvasového chleba upravená na mzdu 30 000 Kč měsíčně	49
5	Závěr.....	50
6	Seznam použitých zdrojů	53

Seznam grafů

Graf 1	Cena za 1 kg chleba (upravena na průměrnou mzdu 30 000 měsíčně): Egypt, Řím, Středověké České země	17
Graf 2	Vývoj HDP v ČR: 1918 - 1938	19
Graf 3	Cena za 1 kg chleba (upraveno na průměrnou mzdu 30 000 měsíčně): 1920, 1928, 1944.....	22
Graf 4	Vývoj HDP v ČR: 1948 - 1988	23
Graf 5	Cena za 1 kg chleba (upraveno na průměrnou mzdu 30 000 měsíčně): 1955, 1965, 1985.....	24
Graf 6	Průměrná cena za 1 kg chleba: 1989 - 2018	26
Graf 7	Průměrná mzda v ČR: 1989 – 2018	27
Graf 8	Průměrná cena chleba & průměrná mzda/1000 v ČR: 1989 - 2018.....	28
Graf 9	Cena za 1 kg chleba (upraveno na průměrnou mzdu 30 000 měsíčně): 1989 – 2018...	29
Graf 10	Vývoj inflace v ČR v %: 1989 – 2018	30
Graf 11	Cena za 1 kg chleba v ČR (očištěna o inflaci): 1989 – 2018.....	30
Graf 12	BEAS, a.s. - Tržby za pekařské výrobky celkem	33

Graf 13 BEAS, a.s. - Tržby za chléb celkem & tržby za chléb kvasový	34
Graf 14 BEAS, a.s. - % tržby za chléb celkem & % tržby za chléb kvasový na celkových tržbách.....	35
Graf 15 BEAS, a.s. - průměrná tržba za 1 kg chleba kvasového	36
Graf 16 BEAS, a.s. - průměrná tržba za 1 kg chleba kvasového (upraveno na průměrnou mzdu 30 000 měsíčně).....	37
Graf 17 BEAS, a.s. - průměrná tržba za 1 kg chleba kvasového (očistěno o inflaci).....	38
Graf 18 BEAS, a.s. - % tržeb za maloobchodní řetězce na celkových tržbách.....	39
Graf 19 BEAS, a.s. - průměrná tržba za 1 kg chleba dodaného do maloobchodních řetězců ..	40
Graf 20 BEAS, a.s. - průměrná tržba za 1 kg chleba dodaného do maloobchodních řetězců (upravena na průměrnou mzdu 30 000 měsíčně).....	41
Graf 21 BEAS, a.s. - průměrná tržba za 1 kg chleba dodaného do maloobchodních řetězců (očistěna o inflaci).....	42
Graf 22 BEAS, a.s. - průměrná tržba za 1 kg chleba dodaného ostatním odběratelům.....	43
Graf 23 BEAS, a.s. - průměrná tržba za 1 kg chleba dodaného ostatním odběratelům (upraveno na průměrnou mzdu 30 000 měsíčně)	44
Graf 24 BEAS, a.s. - průměrná tržba za 1 kg chleba dodaného ostatním odběratelům (očistěno o inflaci)	45
Graf 25 BEAS, a.s. - porovnání průměrných tržeb za 1 kg chleba kvasového za maloobchodní řetězce a ostatní odběratele.....	46
Graf 26 BEAS, a.s. - ztráta tržeb způsobená rozdílností cen.....	47
Graf 27 BEAS, a.s. - ztráta tržeb způsobená rozdílností cen (do 25 %)	48
Graf 28 BEAS, a.s. - porovnání průměrných tržeb za 1 kg chleba kvasového za maloobchodní řetězce a ostatní odběratele (upraveno na průměrnou mzdu 30 000 měsíčně).....	49

Seznam tabulek

Tabulka 1 Gramáž chleba, mouky, pšenice	13
Tabulka 2 Výsledek zkoumání ceny chleba ve starověkém Římě.....	16

1 Úvod

Chléb je jednou ze základních, ne-li tou nejzákladnější potravinou v dějinách. Už na počátku sloužil jako velmi příhodný příjem energie, neboť jeho výroba je velmi snadná, a proto si první před-chleby dokázali vyrobit a upéct na slunci již lidé před 30 000 lety před našim letopočtem. Ovládnout pekařské řemeslo na výbornou však je a vždy bylo výsledkem dlouhých hodin práce a nabírání zkušeností.

Jako jasný ukazatel významu chleba může být i fakt, že jeden občan České republiky spotřebuje přibližně 40 kg chleba ročně. To dělá více než 5 % z celkové spotřeby všech potravin. Celkově se pak v České republice vyrobí přibližně 300 000 tun chleba ročně, což dělá 1 000 000 kusů denně.

Tato bakalářská práce se zabývá analýzou cenového vývoje chleba, a to od období starověkého Egypta po současnost. Bude zde zhodnocen význam chleba v dějinách, vývoj podnikání v pekařském odvětví, druhy připravovaného chleba a zejména jeho cena. Ta bude ve všech kapitolách upravena, aby odpovídala takové ceně, která by nastala, byla-li by tehdejší průměrná mzda 30 000 Kč měsíčně. V kapitolách, ve kterých se práce bude zajímat o novodobější dějiny České republiky, bude cena chleba také očištěna o inflaci dle stanoveného vzorce vycházejícího z růstu míry inflace v České republice.

Teoretická část se bude zabývat obdobím starověkého Egypta, starověkého Říma, středověkými Českými zeměmi a obdobím průmyslové revoluce. Dále bude cena chleba přezkoumána v letech první republiky, období protektorátu, období komunismu a postkomunismu v České republice.

Bude zde ukázáno, jak se život lidí ve vztahu k chlebu měnil a jak se měnilo lidské vnímání chleba – od základní potraviny až k politickému nástroji. Důraz bude kladen na vývoj ceny chleba, na které lze poměrně dobře pozorovat, jak rostla či klesala životní úroveň lidstva, neboť chléb je jednou z nejzákladnějších surovin a jeho dostupnost – jak finanční, tak dostatečná – může být uvedena jako právě jeden z ukazatelů.

V empirické části bakalářské práce se výzkum zaměří na období let 2008 až 2018, ve kterém bude pracováno s údaji české pekařské firmy BEAS, a.s. Zde bude šetření značně zkonkretizováno – budou zde uvedeny vybrané ekonomické výsledky firmy, které budou dále použity při porovnávání průměrné tržby za 1 kg chleba. Bude zde zkoumána tržba za 1 kg chleba dle dodavatelů – tyto výsledky budou dále komparovány.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem práce je zjistit a zpracovat informace o ceně chleba od období starověkého Egypta až po současnou dobu. Zjištěné ceny budou následně očištěny o inflaci a komparovány. Dále bude určen význam a postavení chleba v dané době, stejně jako postavení pekařství jako řemesla. V dalších částech práce bude kladen důraz na samotnou cenu chleba a její vývoj a určení hlavních determinant tohoto vývoje. Budou zde popsány druhy chleba a způsob výroby v dané době; pro komparaci cen však bude používán základní druh chleba, a to chléb kvasový, popř. jeho nejbližší dobová obdoba. Bude určeno, za jakého novodobého období stál chléb v českých zemích nejméně, tedy o které době lze s nadsázkou říci, že „jsme se měli nejlépe“.

V empirické části práce budou zkoumány ekonomické výstupy firmy BEAS, a.s., kde budou představeny ekonomické výsledky firmy, celková tržba za chléb, celková tržba za kvasový chléb, průměrná tržba za 1 kg kvasového chleba, průměrná tržba za 1 kg kvasového chleba dle odběratele a teoretická ztráta ze zisku způsobená rozdílností těchto cen. Opět bude pracováno s hodnotami o inflaci neočištěnými i očištěnými a s cenami přizpůsobenými skutečnosti, která by nastala, byla-li by průměrná mzda ve všech letech 30 000 Kč.

Zde bude také zkoumáno, jak se liší ceny různých druhů chleba, jak se cena chleba vyvíjela v posledních 10 letech a jaké jsou rozdíly v průměrné ceně chleba dodaného do maloobchodních řetězců a ostatním odběratelům.

Tyto výstupy budou zhodnoceny a výsledkem bude dopad změny ceny chleba na vývoj a úspěšnost podnikání v pekařském sektoru a stanovení možné prognózy do budoucna.

2.2 Metodika práce

Teoretická část práce je zpracována s využitím metody studia dokumentů. Zjištěné potřebné hodnoty jsou pak zpracované do grafů a následně komparovány. Metoda komparace je používána k porovnání výsledků v každé jednotlivé části práce. V empirické části jsou odhadovány lineární trendy, které popisují dlouhodobý vývoj ceny chleba.

Vzhledem k tomu, že v práci bude analyzována cena v průběhu dějin, budou zde uvedeny údaje potřebné k porovnání neboli k vyrovnání časové inflace. Jedním z nich je průměrná mzda v ČR, která byla ke konci roku 2018 31 885 Kč. (www.czso.cz [online], cit. 28. 1. 2020)

Neboť v práci bude pojednáváno o obdobích dále než 4 000 let do minulosti, bude průměrná mzda při výpočtech zaokrouhlována po většinu práce na 30 000 Kč. Cena chleba v daných dobách bude tedy úměrná skutečnosti, která by nastala, byla-li by v dané době průměrná mzda 30 000 Kč.

Bude-li cena chleba očišťována o inflaci, bude použit následující vzorec: „ $(1 + \text{inflace v daném roce}/100) * \text{výsledek z předchozího roku}$ “. Tímto způsobem bude ve výsledku získán v jednotlivých letech kumulativní inflační koeficient, kterým bude následně vynásobena cena chleba v daném roce.

Dále musí být určeno, že chléb, který bude používán k porovnání, bude mít klasickou váhu 1 000 gramů. Na takový chléb je k jeho výrobě potřeba přibližně 750 gramů mouky. Neboť v některých zkoumaných dobách bude pracováno i s obilím, bude zde uvedena i výnosnost obilí. Ta se v současné době pohybuje kolem 75 % (www2.zf.jcu.cz [online], cit. 14.2 2020), protože však tento údaj bude používán při zkoumání ceny chleba v období starověkého Egypta, bude pracováno s výnosností 100 %, neboť v tehdejší době se do chleba přidávaly i otruby. (Rios, 2014) Na 750 gramů mouky bude tedy potřeba právě 750 gramů obilí.

Váha chleba	1 000 gramů
Potřeba mouky na chléb	750 gramů
Potřeba pšenice na mouku	750 gramů

Tabulka 1 Gramáž chleba, mouky, pšenice

3 Teoretická východiska

3.1 Chléb a jeho počátky

Chléb patří k základním potravinám světa. Vyskytuje se v mnoha druzích, velikostech, i různém složení. Skládá se primárně z mouky a vody, důležité přísady jsou kvásek a jedlá sůl.

Počátky chleba jako takového jsou vysledovány až dvacet tisíc let do minulosti, kdy už tehdejší lidé pojídali pokrmy ze zpracovaných obilnin, které byly ponechány na slunci, kde se z nich působením slunečního tepla staly první před-chleby. (Dupaigne, 1999)

S počátkem neolitu byly vynalezeny první kamenné mechanismy určené na drcení obilí, a kvalita chleba jako takového se začala zlepšovat. V tuto dobu se do chleba začaly přidávat divoké kvasnice.

A právě obtížnost určení správné kombinace hlavních surovin a přísad dala vzniknout pekařství jako profesi takové. (Dupaigne, 1999)

3.1.1 Starověký Egypt

Starověký Egypt je obvykle datován od doby zhruba 4 tisíce let před naším letopočtem až do roku 332, kdy byl dobyt Alexandrem Makedonským. V tu dobu již byl však pod nadvládou Perské říše a nebyl státem jako takovým, a proto pro účel určení ceny použijí Egypt právě v roce 2 tisíce před naším letopočtem.

Jako země rozkládající se na deltě Nilu byl Egypt význačný právě zemědělstvím a pěstováním obilnin. Právě obilí – bok po boku s robotou a ostatními naturáliemi – bylo i egyptským platidlem. Zemědělci obilí pěstovali, ostatní jej dostávali jako výplatu. Ti všichni si však zpravidla pekli svůj chléb doma. (Rios, 2014)

Pro určení ceny chleba ve starověkém Egyptě bude použita výplata obyčejného egyptského občana. Dělník si mohl vydělat kolem 200 kg obilí měsíčně, předák pak až 250 kg. Obilí se pak mohlo podle fixního ceníku dále směnit na ostatní zboží. (Mieroop, 2010)

Pro porovnání ceny chleba v Egyptě s tou nynější bude převedena tehdejší zjištěná výplata na dnešní měnu, tedy korunu českou. Je-li průměrná mzda v ČR 30 000 Kč, lze říci, že ve starověkém Egyptu se právě 225 kg obilí rovnalo naší průměrné mzdě, tedy třiceti tisícům. Platí tedy, že 1 kg obilí bylo srovnatelné s nynější hodnotou 133 Kč. Na klasický kilogramový chléb je potřeba 750 gramů obilí, což se rovná 99,5 Kč.

S jistou rezervou na časový ohled se tedy dá říci, že chléb ve starověkém Egyptě stál v přepočtu na rok 2018 99,5 korun.

3.1.2 Starověký Řím

Starověký Řím se již nynějším poměrům – co se týče chleba – podobá více. Zejména z důvodu, že Římané již používali ke směně peněžní měnu. (Temin 2017) Chléb měl v této domě již i jiné postavení – byl používán jako politický nástroj (známé jsou především „Chléb a hry“, kdy byla za jídlo získávána přízeň občanů) a jako statek k prodeji (roku 168 byly založeny první pekařské cechy, které se posléze těšily takové oblibě a moci, že měly zástupce i v senátu). Obilí bylo prodáváno za kontrolovanou cenu, popř. dáváno zadarmo nejchudším obyvatelům Říma. Obdržené obilí pak bylo zpracováno ve veřejných mlýnech a upečeno na chleba v domácí, veřejné či komunální peci.

Zde se však objevuje jiný problém. S rozvojem pekařství se rozvinulo i množství druhů chleba, které Římané pojídali. Budou-li však pominuty všechny speciální druhy chleba s rozvinutým množstvím přísad, pak lze definovat, že bohatší Římané jedli chléb vyrobený z té nejkvalitnější mouky (podobné naší dnešní jemné mouce), kdežto chudší část jedla chléb upečený z otrub (tvrdé vnější vrstvy zrna). (Feldman 2005)

Dalším krokem je zjištění příjmu římského občana. Zde jsou k nalezení opravdu znatelné rozdíly. Například lékaři si mohli za rok vydělat až 40 000 sestercií měsíčně, herci pak kolem 8 000 sestercií. Pro účel porovnání bude použit žold legionářů, který byl 100 sestercií měsíčně a zisk námezdních dělníků, který se pohyboval mezi 100 až 150 sestercii. (Hošek, Marek, 1990) V průměru se tedy průměrná mzda v Římě nachází kolem 120 sestercií, což se dá přirovnat našim 30 000 Kč. Lze tedy říci, že 1 sestercius se rovná 250 Kč.

Bochník chleba stál kolem roku 100 našeho letopočtu půl sestercia v Římě, tedy 125 Kč. Ceny se pak lišili v dalších městech Římské říše podle vzdálenosti od hlavního města a dostupnosti obilí. (Temin 2017)

Pro větší přesnost je však nutno počítat nikoliv s cenou chleba, nýbrž s cenou mouky, neboť značná část římských občanů – zejména sídlících jinde než v městských oblastech – si svůj chléb stále pekla sama. Cena deseti kilogramů mouky ve starověkém Římě se pohybovala kolem 12,5 sestercií (Temin 2017), což se v dnešní době rovná 3 125 Kč.

Jak již bylo uvedeno, na bochník 1 kg chleba je potřeba 750 gramů mouky, což by v římské době stálo právě 234,37 Kč. Po komparaci lze dle zjištěných údajů vidět, že ceny spočítané cenou chleba a cenou mouky se mezi sebou liší o více než 100 Kč. Z tohoto lze usoudit, že péci si svůj vlastní chléb bylo nákladnější než nákup hotového chleba u cechovních pekařů.

	Římské ceny v sesterciích	Římské ceny převedené po inflaci
Průměrná mzda	120 sestercií	30 000 Kč
Cena 1 kg chleba	0,5 sestercie	125 Kč
Cena 750 g mouky	0,625 sestercie	234,37 Kč

Tabulka 2 Výsledek zkoumání ceny chleba ve Starověkém Římě

3.1.3 Středověké České země

Období středověku je obvykle chápáno od roku 476 (zničení Západořímské říše) do roku 1453 (dobyty Konstantinopole osmanskými Turky). Dalšími daty, které mohou určovat konec středověku, je rok 1492 (objevení Ameriky Kryštofem Kolumbem), nebo rok 1517 (zveřejnění 95 tezí Martinem Lutherem). (Hay 2010)

Pro účel určení ceny chleba bude použito období pozdního středověku, tedy 15. století. V tuto dobu České země zažily husitské války a posléze období poměrného klidu při vládě Jiřího z Poděbrad, který zde vládl mezi lety 1458 až 1471. (Hay 2010)

V těchto letech pekařství zažívalo další důležité stádium své historie. Pekaři spadali pod jednotlivé cechy, které je pečlivě kontrolovaly, aby dodržovali požadovanou kvalitu, váhu a složení. Pekaři si mimo samotné pečení mohli také vydělat peníze půjčováním svých pecí šlechtě, která byla povinna poskytnout veřejné pece svým nevolníkům. Chléb jako takový i v tomto období byl jednou ze základních potravin. Chudší lidé ho jedli jednodušší, složený pouze z vody či mléka a mouky, bohatší vrstva si ho pak ochucovala různými druhy koření. (Hay 2010) V tuto dobu se peklo až 12 druhů chleba – žemlový, žitný, nakyslý, mazancový, ječný, prosný, žaludový, jáhlový, pohankový, rýžový, perníkový a koláčový. (www.chlebasvezdejsi.cz [online], cit. 11.12 2019)

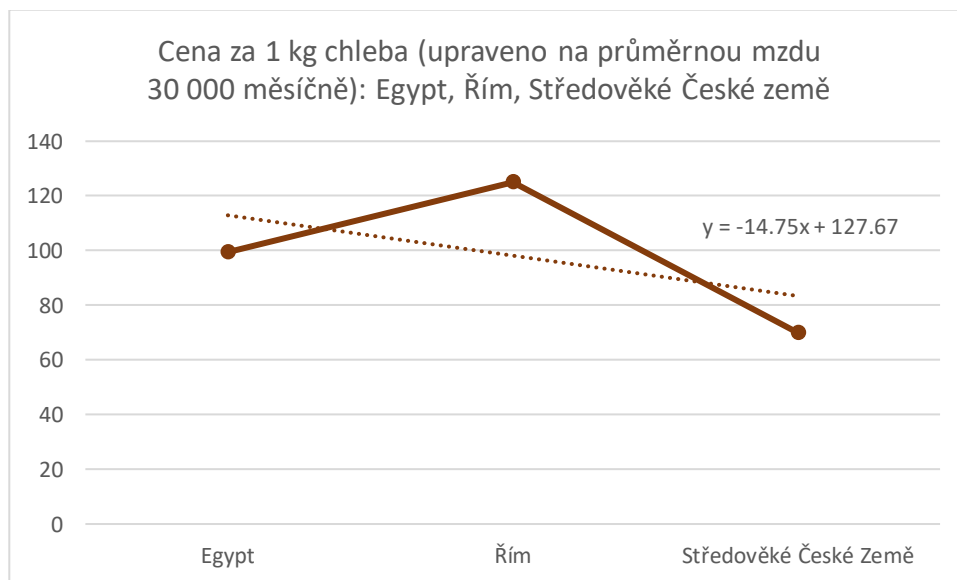
Ve středověkých českých zemích se používala měna s různou hodnotou, zlatý dukát, groš a peníz. Jeden zlatý dukát představoval 60 grošů.

Denní mzda zedníka v českých zemích 15. století byl cca 1 groš, zemědělského nádeníka pak 2 groše a tesaře také 2 groše. Ceny se lišily město od města, pro účel porovnání cen bude použita mzda 2 groše za den. (Hořejš 1997) 2 groše za den dělá 60 grošů za měsíc, což se tedy rovná našim 30 tisícům korun českých. 1 groš se tedy dá přirovnat k 500 Kč.

Cena chleba za 1 kg byla v 15. století 1 peníz. Jelikož 1 dukát dělal 7 penízů, chléb stál tedy 0,14 groše. (Hořejš 1997) Vynásobíme-li to pěti-sty zjistíme, že chléb v českých zemích za pozdního středověku stál zhruba 70 Kč.

3.1.4 Porovnání ceny a významu chleba v jeho počátcích

Cena chleba se rovná a snad vždy rovnat bude jeho potřebnosti, jako jedné z těch úplně nezákladnějších potravin. Chléb byl za normálních okolností dostupný vždy i těm nejchudším vrstvám obyvatelstva.

Graf 1 Cena za 1 kg chleba (upravena na průměrnou mzdu 30 000 měsíčně): Egypt, Řím, Středověké České země

Dle grafu, který seskupuje cenu chleba ve starověkém Egyptě, starověkém Římě a středověkých Českých zemích, se cena chleba pohybovala v přepočtu na nynější dobu od 66 Kč po 125 Kč. Bude-li bráno v úvahu, o jak dlouhou dobu do minulosti se jedná, lze říci, že cena chleba v dávné minulosti nebyla od té nynější nijak přemrštěně vzdálená.

3.2 Chléb v období průmyslové revoluce

3.2.1 Průmyslová revoluce a počátky pravého podnikání

Za období průmyslové revoluce je označovaná doba od 18. do 19. století, ve které probíhaly zásadní změny v zemědělství, těžařském průmyslu, výrobním průmyslu, dopravě a v dalších sektorech. Počátek má ve Velké Británii a odtud se postupně rozšířila do ostatních zemí Evropy. Významnou roli hrály vědecké objevy. Došlo k rozsáhlé dělbě práce a začaly se používat alternativní zdroje energie, zejména uhlí. Byly také zaváděny zákony na dětskou práci omezující jejich maximální pracovní dobu i minimální věk pracujících. (Paulinyi 2010)

3.2.2 Pekařina a chléb v Českých zemích

Pekařské řemeslo v 18. století podléhalo přísnému dohledu a předpisům. Až v roce 1860 bylo uvolněno novým živnostenským řádem a poté následoval rozvoj pekařské výroby zaváděním technických novinek. Tím vzrostl i počet samostatných pekařů a podnikatelů v pekařském odvětví. (www.chlebasvezdejsi.cz [online], cit. 16.12 2019)

V roce 1857 proběhla v Rakousku-Uhersku cenová reforma, při níž se přešlo na desetinný systém. Od té doby se dal 1 zlatý směnit za 100 krejcarů. Cena chleba byla od tohoto roku po dlouhou dobu poměrně stabilní, a to 25 krejcarů za 1 pecen chleba. (GOOD, 1984) Průměrná měsíční výplata čeledínova byla zhruba 420 krejcarů, výplata řadového vojáka 700 krejcarů a výplata nádeníkova 1 500 krejcarů měsíčně. (www.primaplana.cz [online], cit. 16.12 2019)

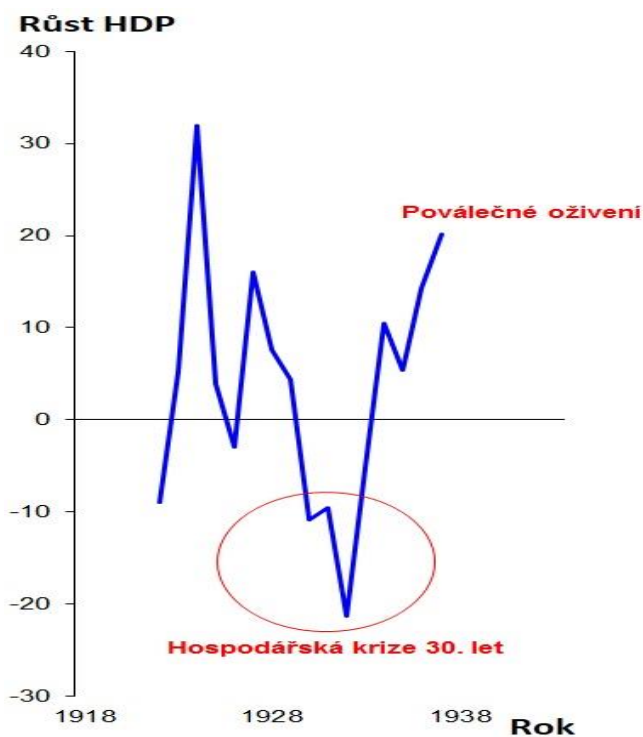
Bude-li tedy průměrná mzda stanovena na 500 krejcarů měsíčně, bude zjištěno, že je 60x menší než naše současná průměrná mzda 30 tisíc Kč měsíčně. Cena chleba za průmyslové revoluce v Českých zemích 25 krejcarů bude tedy vynásobena šedesáti, což vyjde na 1 600 Kč.

3.3 Česko a chléb v období 1919 až 1949

3.3.1 První republika

České země z první světové války a následného rozpadu Rakouska-Uherska vyšly v poměru s ostatními zeměmi jako industrializovaný stát, přestože se zpočátku musely vypořádat s válečnými následky, jako byly epidemie, nedostatek surovin a potravin. Nacházelo se zde kolem 80 % těžkého průmyslu, a co se do objemu průmyslové produkce týče, byla republika na desátém místě na světě. Roku 1928 bylo v českých zemích jen 1 % nezaměstnaných. (PRŮCHA, 2004)

V období první republiky proběhly velmi důležité ekonomické události. V následném grafu je na časové ose shrnut průběh a vývoj české ekonomiky v tomto časovém období:

Z uvedeného grafu je zřejmé, jak se česká ekonomika nejprve vyrovnala z důsledků první světové války a následně vstoupila do takzvaných „zlatých dvacátých let“. Ty byly však ukončeny Velkou hospodářskou krizí, jíž české země po boku s USA, Francií a Německem značně utrpěly. Podle některých zdrojů byla ekonomika sražena na úroveň, na které se nacházela před deseti lety, podle některých až na úroveň před první světovou válkou.

(Zdroj: www.historie.cnb.cz [online], cit. 22.11 2019, vlastní úprava)

Graf 2 Vývoj HDP v ČR: 1918 - 1938

Dle těchto výkyvů se budou odvíjet i průměrné platy pracujících. V prvním roce samostatné republiky bral průměrně zaměstnanec mezi 135 a 260 korunami měsíčně. Lépe na tom byli například horníci se 155 až 600 korunami měsíčně, hůře lidé, kteří pracovali v zemědělství. Ti si přišli na 50 až 90 korun za měsíc. O deset let později už byly mzdy vyšší, dělníci si přišli nad 500 korun, úředníci nad 1300 a horníci téměř na 1000. (www.vlada.cz [online], cit. 22.11 2019)

Cena chleba si v tomto poměrně krátkém období prošla podstatně výraznými změnami. Prodejní cena chleba byla po válce roku 1920 ošetřena zákonem 337/1920 Sb., který udával nejvyšší povolené ceny zboží – cena 1,75 kg chleba byla stanovena na 2 koruny československé. Se zlepšením ekonomické situace se pak od těchto zákonů upustilo a cena chleba se vyšplhala na 3,40 Kč za kilogram. (Průcha 2004)

Pro vypočtení ceny 1 kg chleba bude použit následující výpočet. 1,75 kg chleba stál 2 Kč. $1 / 1,75 = 0,57$. Tedy $2 \text{ Kč} * 0,57 = 1,14$. Chléb o hmotnosti 1 kg by tedy v roce 1920 stál 1,14 Kč. V roce 1928 se již cena uvádí za 1 kg, tedy 3,40 Kč. (Průcha 2004)

Následně musí být cena převedena na tu současnou. Vzhledem k procentu lidí pracujících v zemědělství a v průmyslu lze v roce 1920 pracovat s částkou průměrné mzdy 100 korun měsíčně. V roce 1928, při zlepšení ekonomické situace, pak 500 korun měsíčně. Opět je důležité si uvědomit rozdíly mezi chudšími a bohatšími vrstvami. (www.vlada.cz [online], cit. 22.11 2019)

Je tedy bráno v potaz, že průměrné mzdy byly v roce 1920 100 Kč měsíčně, což je 300krát méně než v roce 2018, cena chleba bude vynásobena 300x, tedy $1,37 * 300 = 411$. Vyjde částka 342 Kč za 1 kg bochníku chleba.

To samé se provede s čísly roku 1928. Mzda byla 60krát nižší, cena chleba tedy bude vynásobena 60. $3,40 * 60 = 204$.

3.3.2 Období protektorátu

O pár let dál v období, kdy se československá ekonomika již téměř vyrovnala z tvrdého zásahu ekonomické krize, se naše republika dostane na práh jednoho z nejkrutějších období celého světa a našeho státu – druhé světové války a okupace Československa. (Brandes, 1969)

Vzhledem k tomu, že za války byla celá ekonomika kontrolovaná právě nacistickými okupanty, byly ustanovené přiděly jídla za pevné ceny, je toto období považováno za období bídy, zejména pak léta od roku 1942 do roku 1945. České statky (např. tvrdé kovy, uhlí, potraviny...), stejně jako levná pracovní síla byly odesílány do Říše a zaplacený pouze směšně nízkými cenami. (Brandes, 1969)

Výplaty v roce 1944 byly tedy také velmi silně ovlivněny válkou a okupací. Obyčejný dělník si dokázal vydělat kolem 2 600 korun, kvalifikovaný dělník pak až 4 400 korun měsíčně. Nej kvalifikovanější úředník pak přibližně 8 000 korun. Pro účely porovnání bude použita průměrná výplata 3 000 Kč měsíčně. (Brandes, 1969)

Cena jednoho kilogramu chleba byla v protektorátu určena na 100 korun. (Brandes, 1969) Opět bude použit vzorec na přepočtení, určí se tedy, že tehdejší mzdy byly až 10x menší, a proto bude cena chleba 100 vynásobena deseti, což vyjde na 1 000 korun za kilogram chleba.

3.3.3 Po protektorátu 1945 - 1949

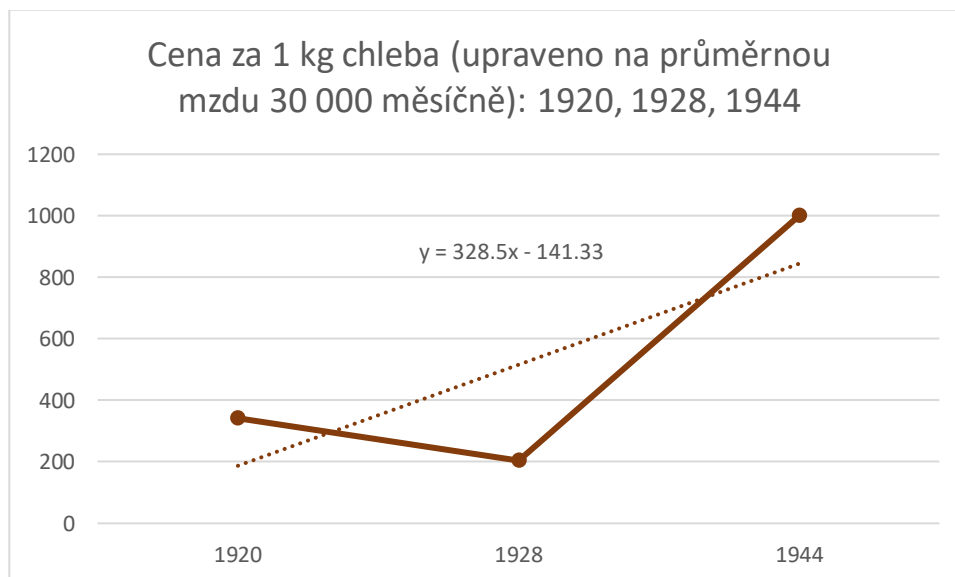
Po skončení druhé světové války se československá ekonomika musela potýkat s řadou problémů. Pomocí tzv. „Benešových dekretů“ byl zabaven majetek a půda německých, maďarských, ale i českých nacistických kolaborantů. Ten byl poté do jisté míry navrácen původním předválečným majitelům. (Mandler, 2002)

Roku 1945 také proběhla československá měnová reforma, kdy si každý mohl vyměnit až 500 Kč, roku 1946 byl vyhlášen Budovatelský plán – neboli „Dvouletý plán obnovy“ - kvůli nátlaku Sovětského Svazu byl však odmítnut Marshallův plán, ekonomická pomoc USA zemím Evropy zasažených válkou. (Kaplan 2004).

Cenu chleba zde nelze jednoznačně určit hlavně kvůli skutečnosti, že přiděly surovin zavedené za války, setrvaly v určité obměně až do roku 1953, kdy skončily s další měnovou reformou. (Mandler, 2002)

3.3.4 Vyhodnocení

První republika je často známá jako zlatý věk českých zemí. Česká republika je vyobrazována jako vyspělá země, kde si lidé jezdí v autech a pokuřují doutníky. Avšak reálná situace se zdá být odlišná. Ačkoliv se zde vyskytovala bohatá horní vrstva, nižší vrstva obyvatelstva žila spíše v nuzných podmínkách, zejména po první světové válce. (Kaplan 2004)

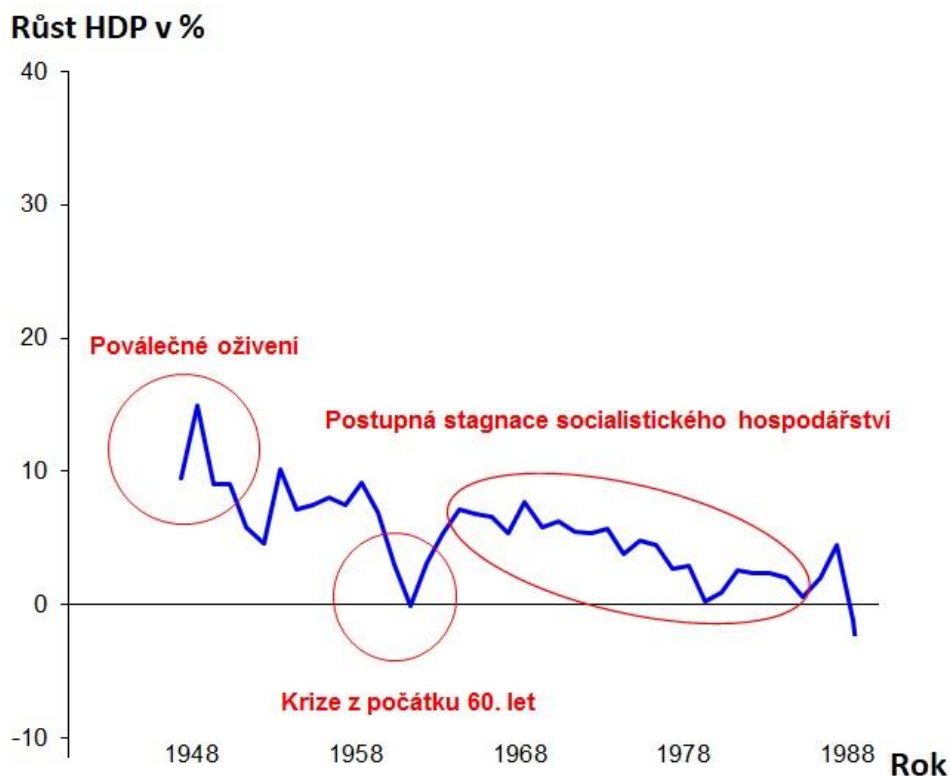
Graf 3 Cena za 1 kg chleba (upraveno na průměrnou mzdu 30 000 měsíčně): 1920, 1928, 1944

Ekonomika se sice zlepšovala až do období před Velkou hospodářskou krizí (jak může být sledováno na průměrné ceně chleba), avšak následně utrpěla velkou ránu a plně se nestihla vzpamatovat až do doby, kdy došlo k okupaci nacistickým Německem. Za okupace se pak životní úroveň blížila nule (zejména v druhé polovině druhé světové války) a i obyčejné statky jako chleba byly žalostně nedostatečné. (Brandes, 1969)

Po období okupace se pak Česká republika ocitla pod vládou komunismu dříve, než se stihla plně vyrovnat s následky předchozích let. (Turek 1999)

3.4 Česko a chléb v období komunismu

Roku 1948 se moci v Československu uchopili komunisté neboli politická strana KSČ. Tím začal čas omezování osobní svobody, zejména v podnikání. Sedláci vlastníci majetek byli označeni za „kulaky“ a nuceni vstoupit do jednotných zemědělských družstev, zkráceně JZD. Byly zřízeny pětiletky – přičemž politické a vojenské cíle měly přednost před hospodářskými. (Turek 1999)

Graf 4 Vývoj HDP v ČR: 1948 - 1988

(Zdroj: www.historie.cnb.cz [online], cit. 22.11 2019, vlastní úprava)

Pro účely porovnání ceny chleba zde bude období komunismu následně rozděleno do třech období, a to konkrétně na roky 1955, 1965 a 1985. V roce 1955 se průměrný plat pohyboval kolem 1 200 Kčs měsíčně (1 250 byl průměrný plat v průmyslu, 900 Kčs měsíčně plat v zemědělství). V roce 1965 se plat zvednul o 20 až 25%, a to na 1 500 měsíčně. Ke konci komunistického režimu v Československu, s kterým přicházelo i postupné uvolňování a povolení soukromého podnikání, byl průměrný plat již 2 900 Kčs. (Pruša 2011)

3.4.1 Ovlivnění ceny chleba novým režimem

Pro porovnání ceny chleba budou opět použita tři výše vymezená období. Zde je porovnání jednodušší, protože cena chleba byla fixně daná, a to na 2,8 Kčs za kg. (www.czso.cz [online], cit. 16.11 2019)

Na této fixní hladině lze dobře pozorovat, jak se od roku 1955 zvedla životní úroveň československého obyvatelstva. V roce 1955 si mohl člověk za svou průměrnou mzdu pořídit 428 kg chleba, v roce 1965 pak již 535 kg a v roce 1985 již dokonce 1 035 kg. (www.czso.cz [online], cit. 16.11 2019)

Musí však být bráno v potaz, že chléb byl jednou z nejzákladnějších a nejsnadněji dostupných potravin a zvýšení jeho cenové dostupnosti se nemuselo automaticky projevit na ostatních potravinách.

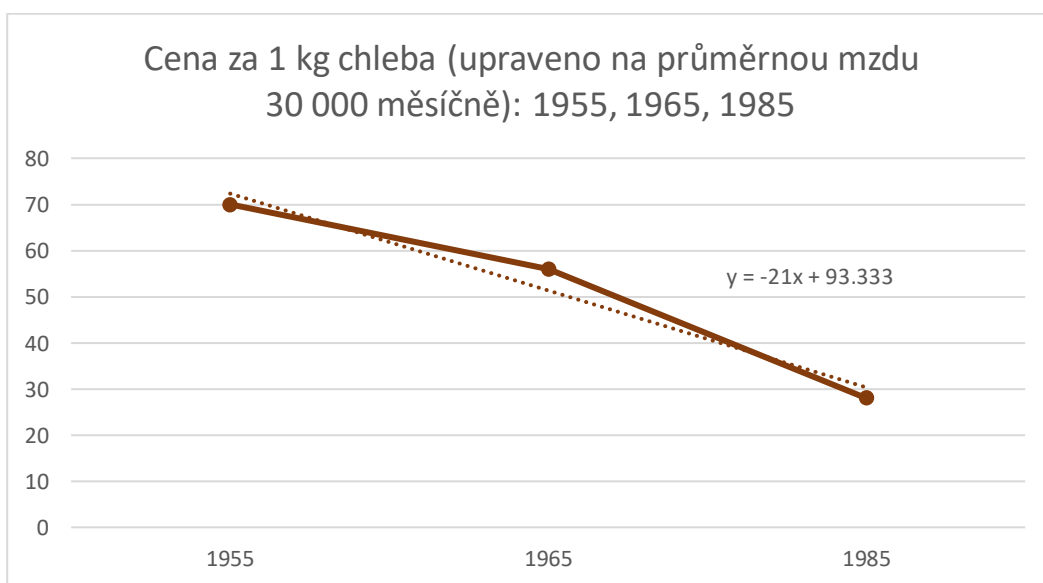
3.4.2 Cena chleba a jeho postavení v komunistickém režimu

Jak již bylo uvedeno, cena chleba se za období komunismu u nás nezměnila, neboť byla ošetřena fixní cenovou hladinou. Pro účel převedení ceny do obrazu roku 2018 bude tedy použita cena 2,8 Kčs za 1 kg chleba.

Použitím výpočtu bude zjištěno, že pro rok 1955 byl plat 25krát nižší než nyní. Následně bude tedy cena 2,8 Kčs vynásobena 25, což se rovná 70 korunám za 1 kg chleba.

V roce 1965 došlo ke vzrůstu průměrného platu. Ten byl již pouze 20krát nižší v přepočtu na dnešní měnu, cena chleba by se tedy rovnala 56 korunám.

V roce 1985 už byla mzda pouze 10x menší, bude tedy použit koeficient 10. Chléb by se po přepočtu dal pořídit za 28 korun, což je již velmi podobné dnešní době.

Graf 5 Cena za 1 kg chleba (upraveno na průměrnou mzdu 30 000 měsíčně): 1955, 1965, 1985

3.4.3 Vyhodnocení

Jak je patrné z cen upravených k situaci, kdyby byla průměrná mzda 30 000 Kč měsíčně, relativní cena chleba sledovala klesavý trend po celou dobu komunistické vlády u nás. Pár let před pádem režimu se již nacházela na cenové hladině podobné s tou současnou. Ani to však k záchraně režimu nakonec nepřispělo.

Toto zjištění může částečně vyvracet názor, že za komunismu bylo vše levnější – což ano, ceny byly sice nižší, ale to byla i průměrná mzda. V přepočtu na dnešní mzdy se ceny za komunismu víceméně shodovali s dnešní dobou.

Dále je nutno uvést fakt, že chléb je jednou z nejzákladnějších a nejdostupnějších potravin a skutečné rozdíly mezi dobou v komunistickém režimu a tou dnešní se ukrývají hlavně v dostupnosti jiných potravinách a statcích; např. exotické ovoce, sladké potraviny zahraničních výrobců jako je čokoláda, cereálie, atd. Těch byl za komunismu nedostatek, neb doprava zboží ze zahraničí – zejména západu – probíhala jen ve velmi skrovné míře.

3.5 Česko a chléb od revoluce po současnost

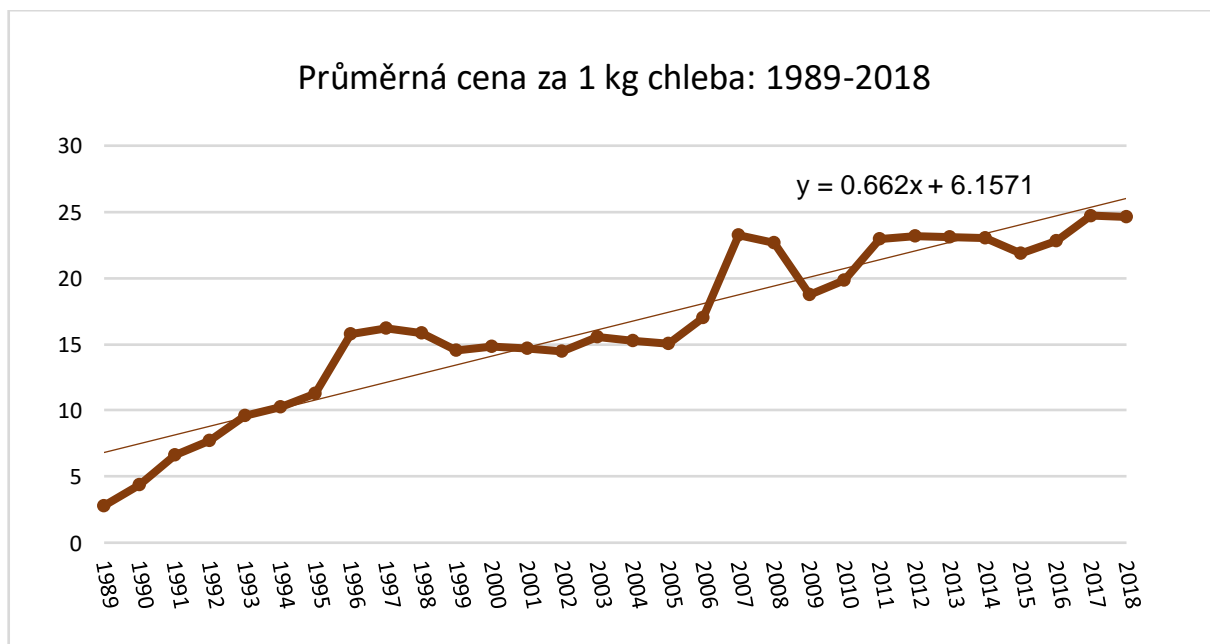
3.5.1 Sametová revoluce a její vliv na podnikání

Na konci osmdesátých let se doba komunismu u nás i osud celé železné opony blížil k neodvratnému konci. Tehdejší vůdce Sovětského svazu Michail Gorbačov – inspirovaný i pražským jarem, které se u nás událo o dvacet let dříve – veřejně odmítl Brežněvovu doktrínu, zahájil a dále podporoval politické a ekonomické reformy, jejichž hlavním znakem bylo zejména silné uvolňování a přestavba. Pro Československo bylo nejdůležitějším bodem jeho politiky rozhodnutí o nezasahování do politiky sovětských satelitů – tedy naší země a dalších zemí východního bloku. (Mlynář 2019)

Díky tomuto směru, kterým se Sovětský svaz začal udávat, se v Československu uskutečnila sametová revoluce. Při ní došlo k sesazení komunistické vlády a celého totalitního režimu u nás. Následovala přeměna politického zřízení na pluralitní demokracii. V ekonomické oblasti se přešlo z ekonomiky plánované na ekonomiku tržní, čímž se také upustilo od fixních cen výrobků. Cena chleba se mohla nyní volně vyvíjet dle zásad volného trhu. (Suk 2009)

3.5.2 Vývoj ceny chleba 1989-2018

Cena chleba se od sametové revoluce začala odvíjet od vztahu mezi nabídkou a poptávkou. Zde je představena na následujícím grafu pracujícím s daty Českého statistického úřadu.

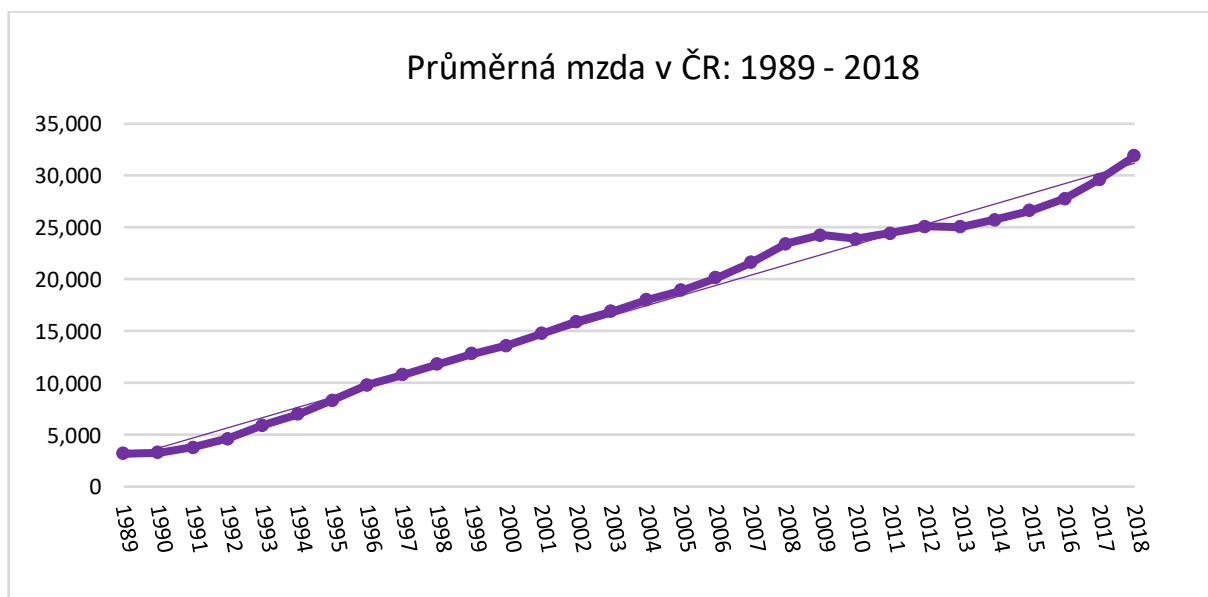
Graf 6 Průměrná cena za 1 kg chleba: 1989 - 2018

Cena chleba začínala na úrovni fixní ceny – tedy 2,60 Kč za 1 kg, kterou měl ještě za komunistického režimu. Od té doby jeho cena až do roku 1997 jen rostla. V tom roce se průměrná cena chleba dostala na hodnotu 16,20 Kč za 1 kg a poté následoval mírný pád nejdříve na 15,82 Kč za 1 kg v roce 1998 a následně na 14,54 Kč za 1 kg v roce 1999. Na ceně kolem 15 Kč za 1 kg se udržel až do roku 2005. Poté následoval poměrně prudký vzrůst ceny na 17,00 Kč za 1 kg v roce 2006 a poté na 23,20 Kč v roce 2007 a 22,67 Kč v roce 2008. (www.czso.cz [online], cit. 9.12 2019)

V roce 2008 však bylo Česko i celý svět zasáhnuty Velkou hospodářskou krizí. Tím bylo zasaženo i pekařské odvětví a tím pádem i chléb; jeho cena se v roce 2009 snížila o více než 3 Kč na 18,77 Kč za 1 kg. Rok 2010 již zaznamenal mírné zlepšení, kdy se cena zvýšila na 19,85 Kč za 1 kg. Následky Velké hospodářské krize na ceně chleba se již následně ztrácejí roku 2011, kdy cena opět razantně stoupla, a to na cenu 22,96 Kč. Tato cena se již skoro shoduje s cenou chleba před ekonomickou krizí. (www.czso.cz [online], cit. 9.12 2019)

Od roku 2011 se cena chleba držela na poměrně stabilních hodnotách kolem 23 Kč za 1 kg. Pouze v roce 2015 přišel opět mírný propad, a to na cenu 21,86 Kč. Následoval však opět vzrůst, a to na 22,79 Kč za 1 kg v roce 2016, 24,72 Kč za 1 kg v roce 2017 a 24,65 Kč za 1 kg v roce 2018. (www.czso.cz [online], cit. 9.12 2019)

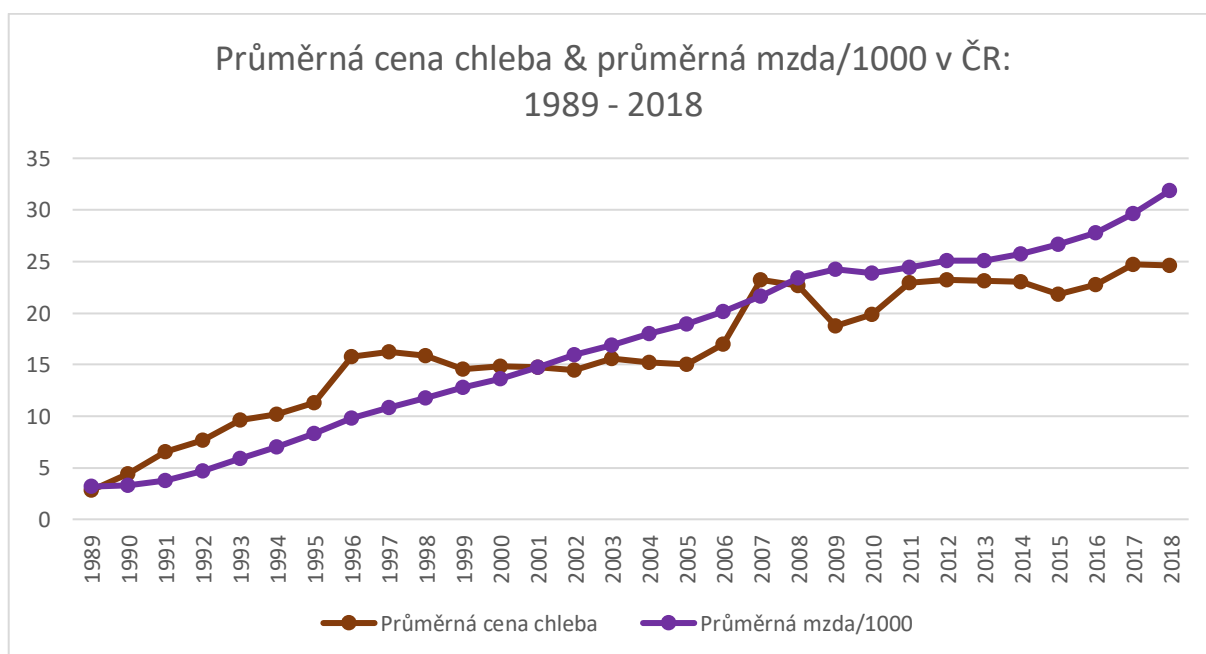
3.5.3 Vývoj průměrné mzdy 1989-2018

Graf 7 Průměrná mzda v ČR: 1989 – 2018

Jak je patrné z předchozího grafu, průměrná mzda v České republice od roku 1989 až do roku 2009 stabilně stoupala, a to o v průměru až o 20 % v letech 1990 až 1996 a o 7,5 % v letech 1997 až 2009; tedy z 3 170 Kč měsíčně v roce 1989 na 9 825 Kč měsíčně v roce 1996,

po kterém vzrostla na 13 594 Kč v roce 2000, 18 025 Kč v roce 2004 a 24 342 Kč v roce 2009. V roce 2010 následoval – opět jako důsledek Velké hospodářské krize – pokles, a to o 1,4 % na 23 903 Kč měsíčně. V roce 2011 však následoval opět růst, a to na částku 24 466 Kč měsíčně. Další mírný pokles, a to o 0,2 % byl v roce 2013, kdy mzda klesla na 25 051 Kč měsíčně. Poté však už pouze stoupala, a to stále rychleji – roku 2014 byl nárůst 2,8 %, a to na 25 753 Kč měsíčně, roku 2018 pak již 7,59 % na 31 885 Kč měsíčně. (www.czso.cz [online], cit. 9.12 2019)

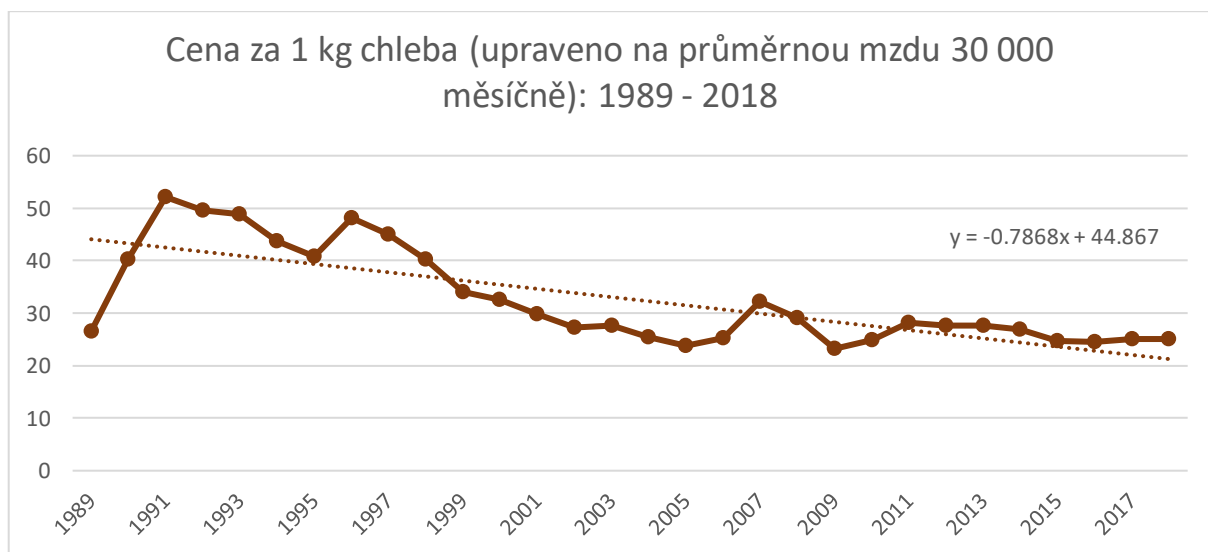

Graf 8 Průměrná cena chleba & průměrná mzda/1000 v ČR: 1989 - 2018

Při porovnání změny průměrné ceny chleba a průměrné mzdy v jednom grafu je zřejmé, že průměrná cena chleba se až do roku 2007 držela na podobné úrovni jako průměrná mzda/1000, v posledních deseti letech se však vyskytuje trend, kdy průměrná mzda stoupá rychleji než průměrná cena chleba. (www.czso.cz [online], cit. 9.12 2019)

3.5.4 Cena chleba upravená na mzdu 30 000 Kč

Pro porovnání ceny chleba v letech 1989 až 2018 bude jeho cena přizpůsobena skutečnosti která by nastala, byla by mezi lety 1989 až 2018 průměrná mzda 30 000 Kč měsíčně. Tedy pevná průměrná mzda 30 000 Kč je vydělena průměrnou mzdou každého roku. Výsledkem je pak číslo, které ukazuje, kolikrát je v daný rok mzda menší, oproti daným 30 000. Tímto číslem je pak vynásobena cena chleba v daném roce. Výsledky jsou uvedeny v následujícím grafu.

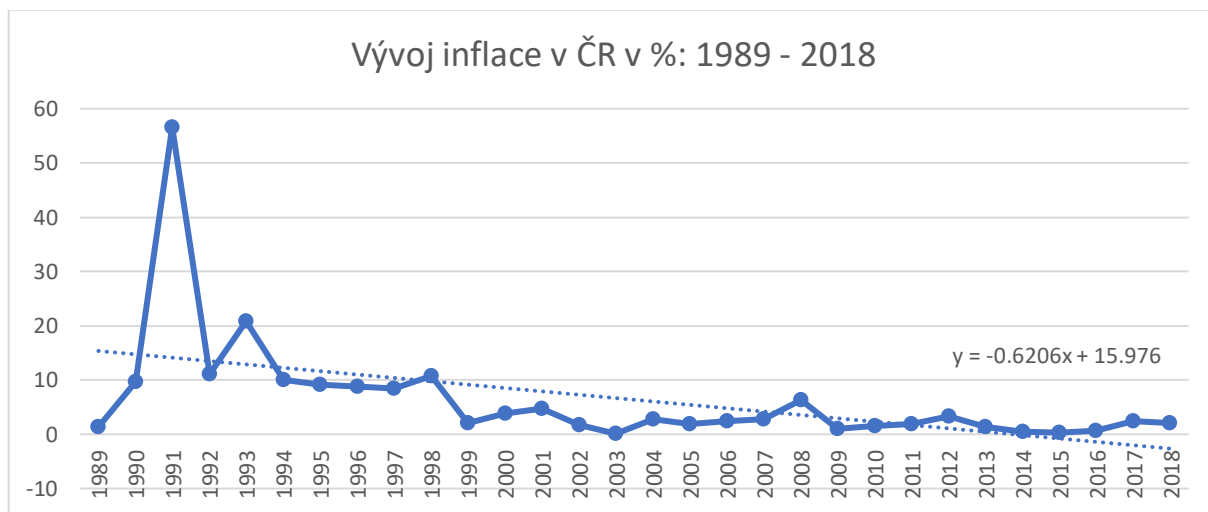

Graf 9 Cena za 1 kg chleba (upraveno na průměrnou mzdu 30 000 měsíčně): 1989 – 2018

Z grafu č. 9 je patrné, že skutečná cena chleba po roce 1989 prudce stoupla, a to na 40 Kč za 1 kg v roce 1990 a 52 Kč za 1 kg v roce 1991. Poté postupně klesala až do roku 1995, kdy by stál 1 kg chleba opět 40 Kč. V roce 1996 však následoval opět nárůst, kdy se skutečná cena vyšplhala na 48 Kč za 1 kg. Roku 1997 pak skutečná cena chleba již pouze jen klesala, a to až do roku 2005, kdy byla na úrovni 24 Kč za kilogram. Poté došlo k mírnému vzrůstu ceny na 32 Kč za kg v roce 2007, po kterém však v následujících letech nastal pokles a cena chleba se držela kolem 25 Kč za kg až do roku 2018.

3.5.5 Vývoj inflace 1989 - 2018

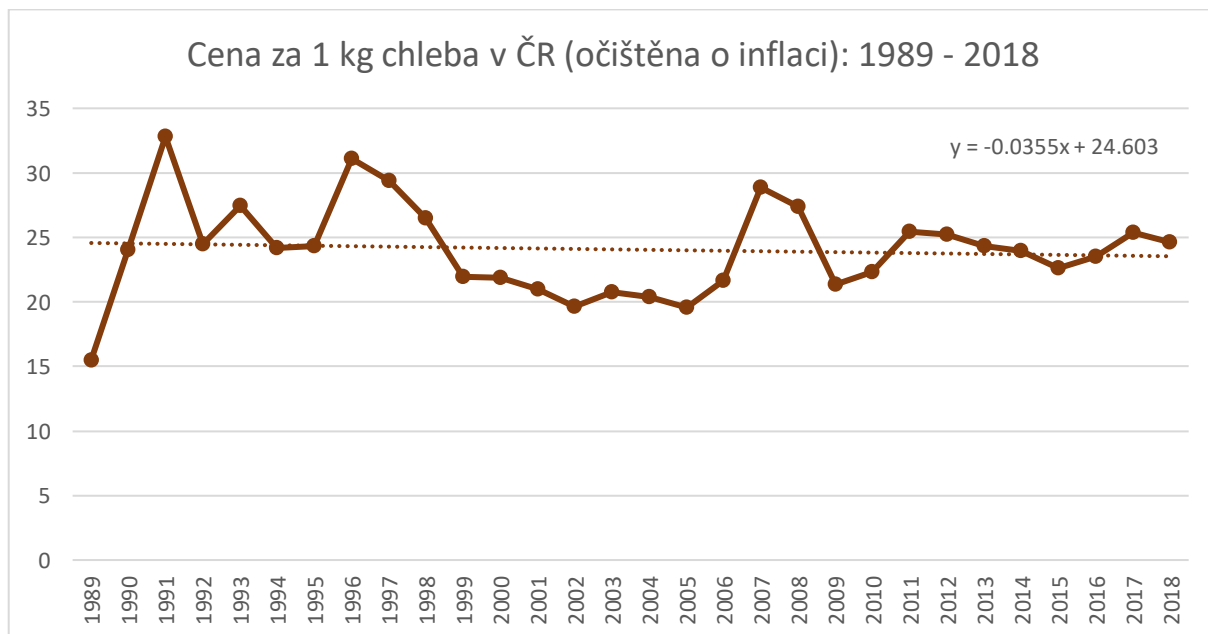
Po sametové revoluci v roce 1989 začali fungovat standardní tržní mechanismy. Liberalizace cen a uvolňování trhu způsobilo prudký nárůst inflace, který je na grafu patrný v letech 1991 a 1993. Od roku 1994 do roku 1998 se již inflace držela do 10 % ročně a od roku 1999 (vyjma roku 2008) do 5 %. (www.czso.cz [online], cit. 28. 1. 2020)

Graf 10 Vývoj inflace v ČR v %: 1989 – 2018

3.5.6 Cena chleba očištěná o inflaci

Při uvádění ceny chleba očištěné o inflaci je použit vzorec uvedený v kapitole 2.2.

Graf 11 Cena za 1 kg chleba v ČR (očištěná o inflaci): 1989 – 2018

Jak je patrné z grafu, největší nárůst cen očištěných o inflaci se vyskytl po sametové revoluci mezi lety 1989 a 1990. Poté se cena poměrně ustálila a mezi lety 1992 a 1995 se

pohybovala pouze v rozmezí 24,21 Kč až 27,47 Kč za 1 kg chleba. V roce 1996 nastal růst ceny o více než 5 korun na hodnotu 31,07 Kč za 1 kg chleba. Od roku 1997 cena očištěná o inflaci až do roku 2002 klesala, v průměru o 8 % ročně na cenu 19,66 za 1 kg chleba v roce 2002. Přibližně na této hladině se cena udržela až do roku 2005.

Další velký nárůst ceny očištěné o inflaci nastal v roce 2007, kdy se cena za 1 kg chleba vyšplhala na 28,83 Kč. Na takto vysoké cenové hladině se chléb udržel jen v dalším následujícím roce a v roce 2009 cena opět klesla, a to na 21,35 Kč za 1 kg. V roce 2011 cena chleba zaznamenala opět růst, kdy dosáhla hodnoty 24,47 Kč za 1 kg. Od tohoto roku však následoval až do roku 2015 pokles – průměrně o 3 % ročně – na cenu 22,63 Kč za 1 kg. V posledních třech letech cena opět stoupla a v roce 2018 je na hodnotě 24,65 Kč za 1 kg chleba.

3.5.7 Vyhodnocení

Cena chleba prošla od sametové revoluce značnými změnami, kdy se zvyšovala po většinu času úměrně s průměrnou mzdou. Proto – jak je zřejmé z ceny upravené na průměrnou mzdu 30 000 Kč měsíčně – se po prvotním ustálení od roku 2000 očištěná cena pohybuje poměrně stabilně na úrovni 25 Kč za kilogram chleba.

Zde ukázaná cena je však průměrná prodejní cena v obchodě, a jak je popsáno v empirické části, prodejní cena v obchodě a dodavatelská cena se nejen neshodují, nýbrž však ani nesledují stejný vývojový trend.

4 Empirická část práce

4.1 Firma BEAS, a.s.

4.1.1 Historie

Akciová společnost BEAS, a.s. byla založena 11. března 1991 v Hradci Králové. Dne 30. listopadu téhož roku společnost v rámci privatizace ve veřejné dražbě vydražila pekárnu Lično, a tím se pekárenská výroba stala na následujících dvacet let její hlavní činností. V roce 1999 firma převzala cukrářskou výrobu v Letohradě, čímž ještě doplnila sortiment tradičního českého pečiva o cukrářské výrobky. V roce 2015 firma dokončila výstavbu nové pekárny v Choustníkově Hradišti v oblasti Podkrkonoší.

Pekárna v Choustníkově Hradišti je vybavena zcela novou nejmodernější technologií pro výrobu běžného pečiva, chleba a jemného pečiva. Tím významně stoupla konkurenceschopnost firmy v rámci celé ČR. Nyní obě pekárny disponují třemi průmyslovými linkami na běžné pečivo s kapacitou cca 40 000 ks/hod, třemi průmyslovými linkami na chléb s kapacitou 3 000 ks/hod, a dále dvěma linkami na jemné pečivo, dvěma linkami na smažené výrobky (koblihy) a dvěma linkami na bagety.

V současné době v akciové společnosti BEAS pracuje přes 240 zaměstnanců. Společnost má rovněž pobočku v zahraničí a působí i v oblasti energetiky. Společnost BEAS, a.s. je členem Potravinářské komory České republiky, Podnikatelského svazu pekařů a cukrářů a také Hospodářské komory.

Firma BEAS, a.s. a její pekárny se pravidelně umísťují na předních místech celostátních pekařských soutěží, jako je např. Chléb roku nebo Novinka roku.

4.1.2 Zásobované území

Firma BEAS k roku 2018 zásobuje svými pekařskými a cukrářskými výrobky téměř 1 500 odběratelů ve třinácti okresech Královohradeckého, Pardubického, Libereckého a Středočeského kraje.

Mezi její dlouhodobé zákazníky patří prodejny českého nezávislého trhu a řetězce prodejen COOP Dvůr Králové; Jednota SD České Budějovice a Konzum obchodní družstvo v Ústí nad Orlicí. Dále také nemocnice, školy, domovy důchodců apod. Ze zahraničních řetězců jsou odběrateli firmy BEAS řetězce Kaufland, Tesco, Billa, Lidl, Makro a Penny Market.

4.2 Ekonomické výsledky

Před porovnáním ceny chleba a jejího významu na podnikání v pekařském průmyslu za posledních 10 let zde budou ukázány ekonomické výsledky firmy BEAS, ze kterých bude následně vycházeno a které budou používány při práci s cenou chleba. Cílem je si také určité výkyvy, růsty či poklesy vysvětlit, či alespoň jim přiřadit částečné vysvětlení právě změnou ceny chleba, neboť jak je vidět v následujících grafech, prodej chleba dělá právě majoritní procenta z celkových tržeb.

V následujících kapitolách budou brány pouze ekonomické výsledky z pekárny v Ličně, k nimž se pak následně od roku 2015 přidají také ekonomické výsledky z nové pekárny v Choustníkově Hradišti. Pro dodržení tématu – čili práci s cenou kvasového chleba – nebudou tržby za cukrárnu v Letohradě, za firemní prodejní pobočky, ani tržby za poskytnuté služby brány v potaz. Uvedené hodnoty jsou bez DPH.

4.2.1 Tržby celkem za výrobky

Tržby firmy BEAS se od roku 2008 až do roku 2015 držely na poměrně stabilní úrovni, a to mezi 200 až 215 milióny. Od roku 2015 až do roku 2018 pak následoval vzrůst tržeb až o 45 %, a to až na 291 miliónů. Příčinou takového růstu je právě otevření nové pekárny v Choustníkově Hradišti.

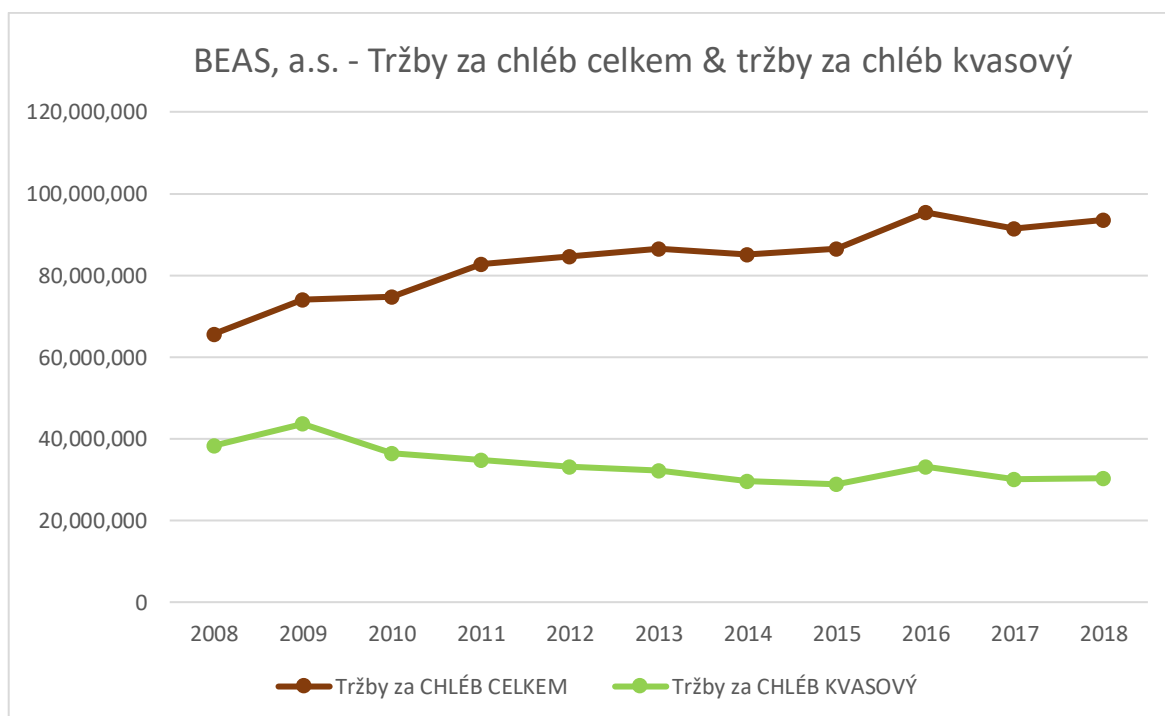

Graf 12 BEAS, a.s. - Tržby za pekařské výrobky celkem

4.2.2 Tržby za chléb celkem a za chléb kvasový

Pro účely porovnání tržeb za chléb celkem budou použity tržby za všechny druhy chleba, které pekárny v Ličně a v Hradišti prodávají. Jedná se o chleby kvasové, chleby řemeslné a chleby ostatní a speciální, jako jsou chleby vícezrnné, chleby slunečnicové, chleby žitné, apod. Jako další skupina budou hodnoceny tržby za chléb kvasový; jmenovitě do této skupiny bude zařazeno 11 výrobků – za pekárnu Lično to budou Ličenský chléb kvasový 1 200 g, Ličenský chléb kvasový 1 150 g, Ličenský chléb kvasový krájený 1 150 g, Ličenský chléb kvasový krájený 1 000 g, Ličenský chléb kvasový krájený půlený 570 g a za pekárnu Hradiště Chléb (kvasový) 1 200 g, Chléb Hradišťan velký (kvasový) 1 110 g, Chléb Hradišťan malý (kvasový) 800 g, Chléb Hradišťan krájený (kvasový) 800 g, Chléb Hradišťan půlený krájený (kvasový) 545 g a Chléb Hradišťan krájený (kvasový) 380 g. Cena těchto chlebů je přepočtena na cenu za 1 kg a následně zprůměrována aritmetickým průměrem.

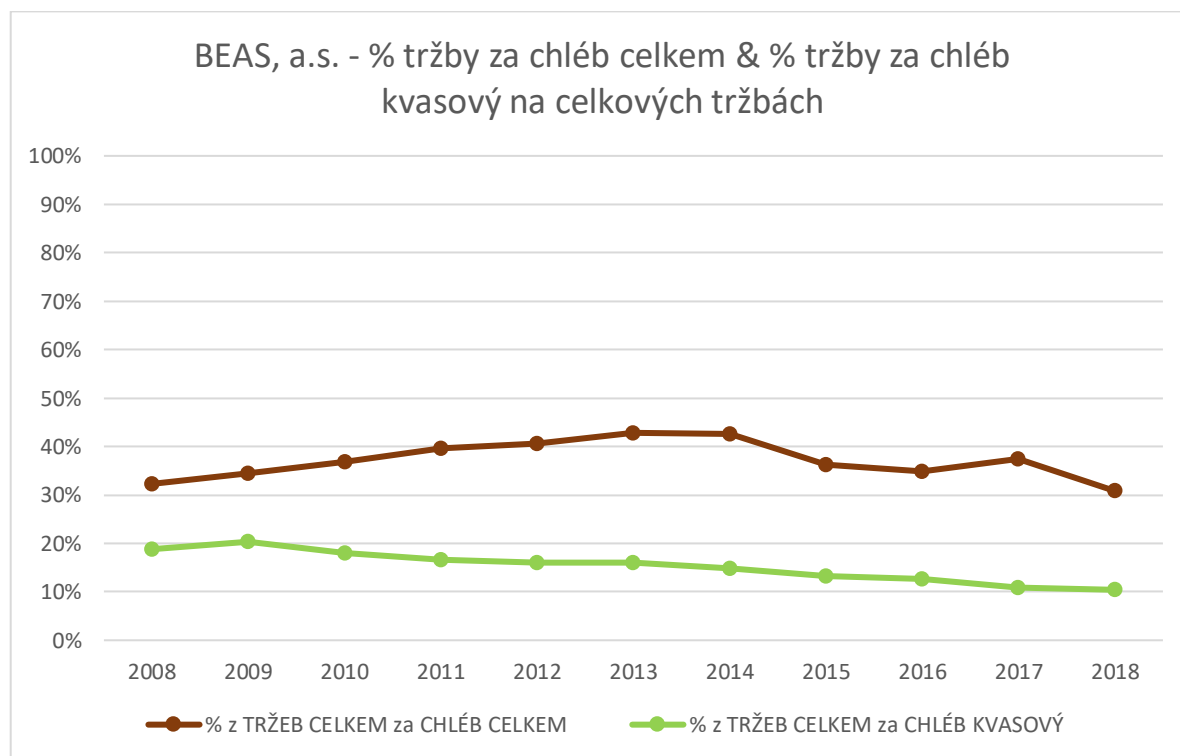
Dle získaných údajů celkové tržby za chléb od roku 2008 vyjma roku 2017 rostly. Opakem tomu jsou však tržby pouze za chléb kvasový, jejichž vývoj tržeb má spíše klesající tendenci. Příčinou toho je zejména ústup výroby a prodeje kvasového chleba před chlebem řemeslným, jehož alespoň částečně ruční výroba mu zajišťuje vyšší prodejní ceny.

Graf 13 BEAS, a.s. - Tržby za chléb celkem & tržby za chléb kvasový

Jak lze vidět v grafu č. 13, celkové tržby za chléb vzrostly z 65 miliónů v roce 2008 na 93 miliónů v roce 2018. Tržby za chléb kvasový pak klesly z 38 miliónů v roce 2008 na 18 miliónů v roce 2018, čímž zaznamenaly průměrný 7% pokles každý rok. Celkem tak tržby od roku 2008 za chléb kvasový klesly o 52 %.

V následujícím grafu je procentuálně vyjádřen podíl tržeb chleba a podíl tržeb chleba kvasového na celkových tržbách.

Graf 14 BEAS, a.s. - % tržby za chléb celkem & % tržby za chléb kvasový na celkových tržbách

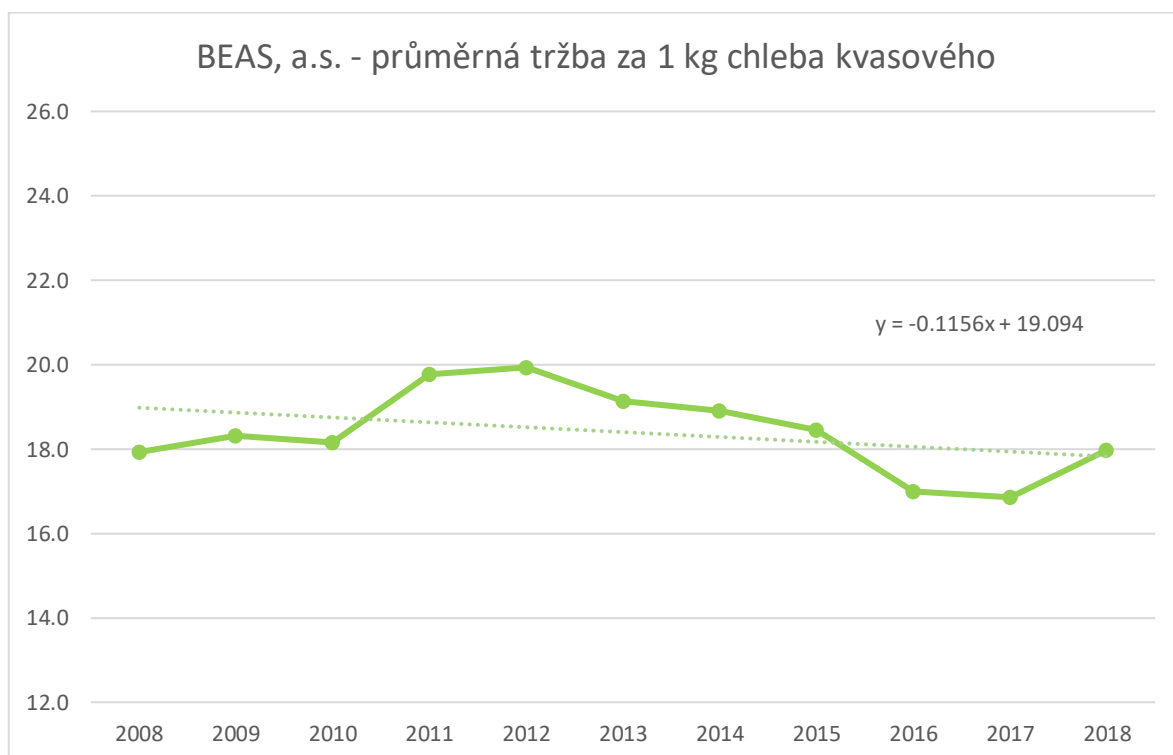
Jak je z grafu zřejmé, procentuální podíl na celkových tržbách za chleba celkem od roku 2008 pozvolna vzrostl z 32 % na 43 % v roce 2013. Podé následovalo snížení na 35% v roce 2016 a po opětovném zvýšení v roce 2017 na 37 % procentuální podíl za chleba celkem poklesl na 31 % v roce 2018.

Procentuální podíl chleba kvasového na celkových tržbách s výjimkou roku 2009 stále klesal, a to z 19 % v roce 2008 na 10 % v roce 2018.

4.3 Průměrná cena chleba

4.3.1 Průměrná cena chleba kvasového

Jak je uvedeno v bodě 4.2.1, průměrná cena za chléb kvasový je vypočítána z celkem jedenácti výrobků. Na nezprůměrovaných cenách za jednotlivé výrobky však můžeme pozorovat opakující se trend – a to takový, že nejvyšší průměrnou prodejní cenu mají chleba krájené a chleby s menším objemem, popř. takové chleby, které splňují obě podmínky. Nejnižší průměrnou prodejní cenu pak mají chleby nekrájené 1 200 a 1 150 gramové, jejich množstevní objem prodeje je však nejvyšší.

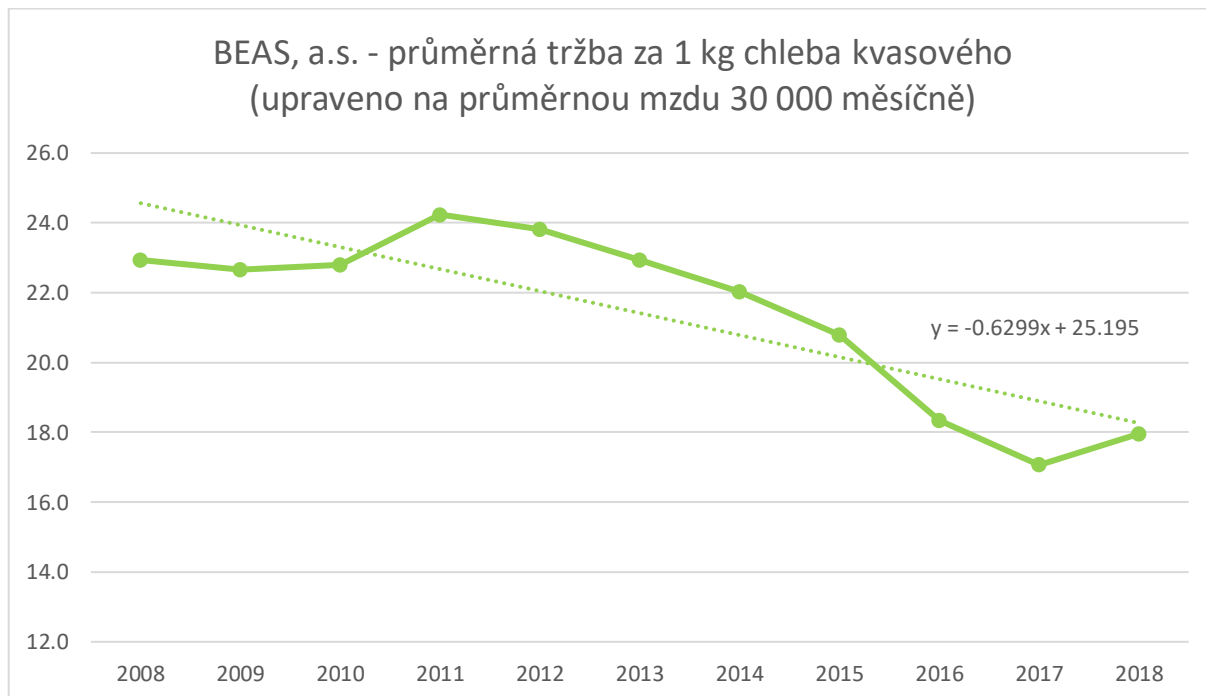

Graf 15 BEAS, a.s. - průměrná tržba za 1 kg chleba kvasového

Vývoj cenového trendu chleba kvasového byl značně proměnlivý. Průměrná tržba za 1 kg kvasového chleba nejprve od roku 2008 do roku 2009 stoupla o necelých 10 haléřů, v roce 2010 pak však následoval propad, a to na hodnotu 18,20 Kč za 1 kg kvasového chleba. Tento propad mohl být mimo jiné způsobený i odehrávající se ekonomickou krizí. V roce 2011 už průměrná tržba za 1 kg kvasového chleba stoukala, a o to 1,60 Kč na hodnotu 19,80 Kč. Na podobné hodnotě se udržela i v roce 2012, od roku 2013 však již průměrná tržba až do roku 2017 pouze klesala, a to v průměru o 3 % ročně na hodnotu 16,90 Kč za 1 kg kvasového chleba. V roce 2018 nastal růst průměrné tržby za 1 kg kvasového chleba na 18,00 Kč.

4.3.2 Průměrná cena chleba kvasového upravená na mzdu 30 000 Kč měsíčně

Zde je ukázán vývoj průměrné tržby za 1 kg kvasového chleba a trend vývoje průměrné tržby za 1 kg kvasového chleba upravený na skutečnost, která by nastala, byla-li by průměrná mzda za posledních 10 let 30 000 Kč.

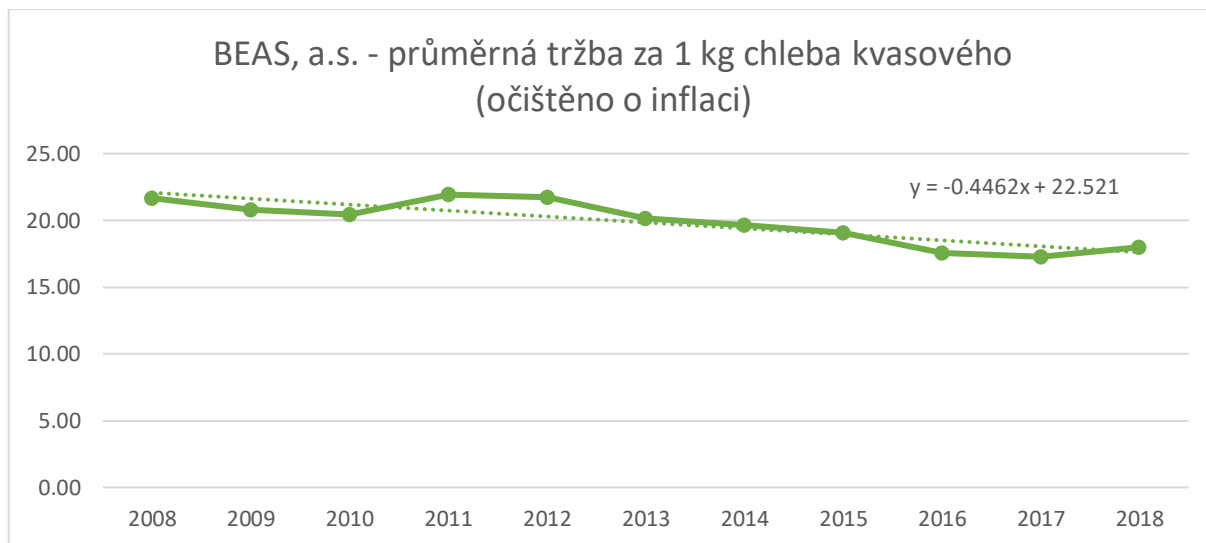
Graf 16 BEAS, a.s. - průměrná tržba za 1 kg chleba kvasového (upraveno na průměrnou mzdu 30 000 měsíčně)

Průměrná tržba za 1 kg kvasového chleba v rozmezích let 2008 až 2018 sledovala klesavý trend, kdy se snižovala v průměru o 3 % ročně. Ačkoliv byl v letech 2010, 2011 a poté ještě v roce 2018 zaznamenaný vzrůst upravené průměrné tržby za 1 kg kvasového chleba, v ostatních letech se cena již pouze snižovala.

Toto ukazuje negativní trend v pekařském odvětví, kdy ani nominální ani reálná průměrná tržba za chléb nestoupá, nýbrž zůstává buď stejná, nebo, jak je ukázáno zde, klesá. To lze také odvodit z růstu průměrné mzdy za posledních deset let a průměrné tržby za 1 kg kvasového chleba ukázané v bodě 4.3.1. Jak je uvedeno, průměrná tržba za 1 kg kvasového chleba neочиštěná o inflaci se za posledních deset let bez malých odchylek nezměnila, avšak průměrná mzda rostla o 3,60 % ročně. Z toho vyplývá, že tržba za 1 kg kvasového chleba přizpůsobená roční průměrné mzdě 30 000 Kč se bude v průměru o 3,- % každým rokem snižovat.

4.3.3 Průměrná cena chleba kvasového očištěná o inflaci

Při uvádění ceny chleba očištěné o inflaci je použit vzorec uvedený v kapitole 2.2.

Graf 17 BEAS, a.s. - průměrná tržba za 1 kg chleba kvasového (očištěno o inflaci)

Jak je patrné z grafu, cena očištěná o inflaci se drží na poměrně stabilní hladině mezi 21,70 Kč a 17,28 Kč za 1 kg chleba. Cena očištěná o inflaci také podobně jako cena upravená na průměrnou měsíční mzdu 30 000 Kč sleduje klesavý trend, ten je zde však znatelně mírnější. Od roku 2008 do roku 2018 se cena očištěná o inflaci zmenšovala v průměru o 2 % ročně.

Z toho lze vyvodit, že průměrný vzrůst ceny chleba nepřekoná růst míry inflace. Toto má velmi negativní vliv na podnikání v pekařském odvětví, neboť jak již bylo uvedeno, tržby za chléb kvasový jsou největší složkou celkových tržeb za pečivo.

4.4 Maloobchodní řetězce jako odběratelé

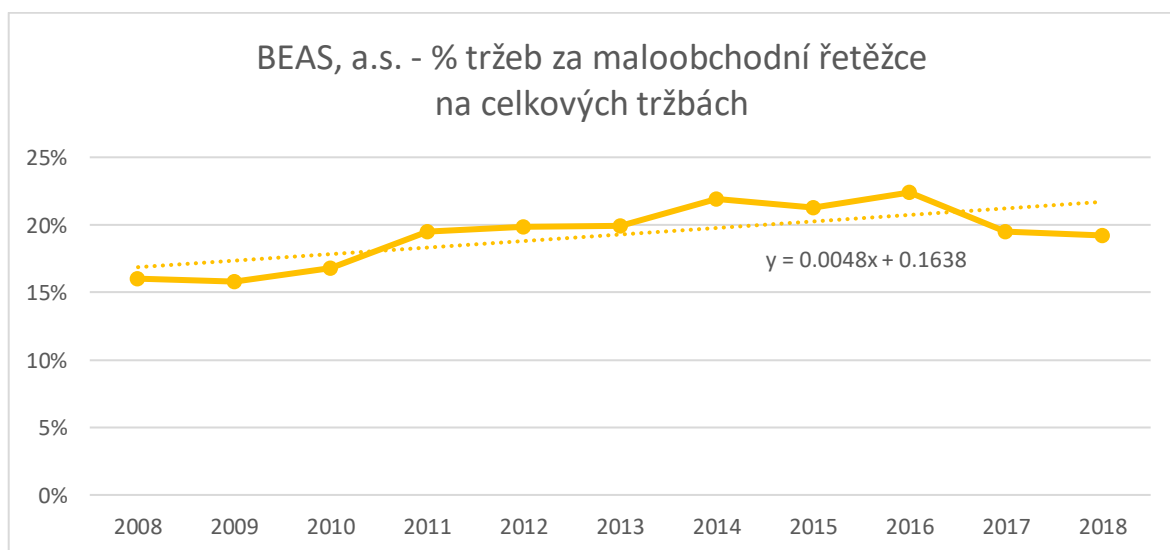
4.4.1 Vymezení maloobchodního řetězce jako odběratele

Firma BEAS dodává své pekařské a cukrářské výrobky téměř 1 500 odběratelům. Ačkoliv je ceníková cena výrobků pevně stanovena, v praxi se reálná cena podstatně liší, zpravidla podle množstevního měsíčního odběru. Čím více výrobků odběratel odebírá, tím nižší cenu si je schopen dojednat. S množstvím odebíraného zboží také souvisí postavení odběratele na trhu.

Za účelem zjištění rozdílů v prodejních cenách chleba a kvasového chleba budou z 1 500 odběratelů vymezeny 4 maloobchodní zahraniční řetězce, kterým firma BEAS v rozmezí posledních deseti let (2008 - 2018) dodávala své výrobky. Jedná se o řetězce Kaufland Česká republika v.o.s., Tesco Stores ČR a.s., Penny Market s.r.o. a BILLA, spol. s r.o. Neboť cílem této práce není srovnání těchto firem jako takových a jednotlivá prodejní cena je obchodním tajemstvím firmy BEAS, výsledky za tyto čtyři společnosti budou brány souhrnně. Stejně tak bude pracováno s průměrnou prodejní cenou chleba pro tyto společnosti.

4.4.2 Objem obchodu s maloobchodními řetězci

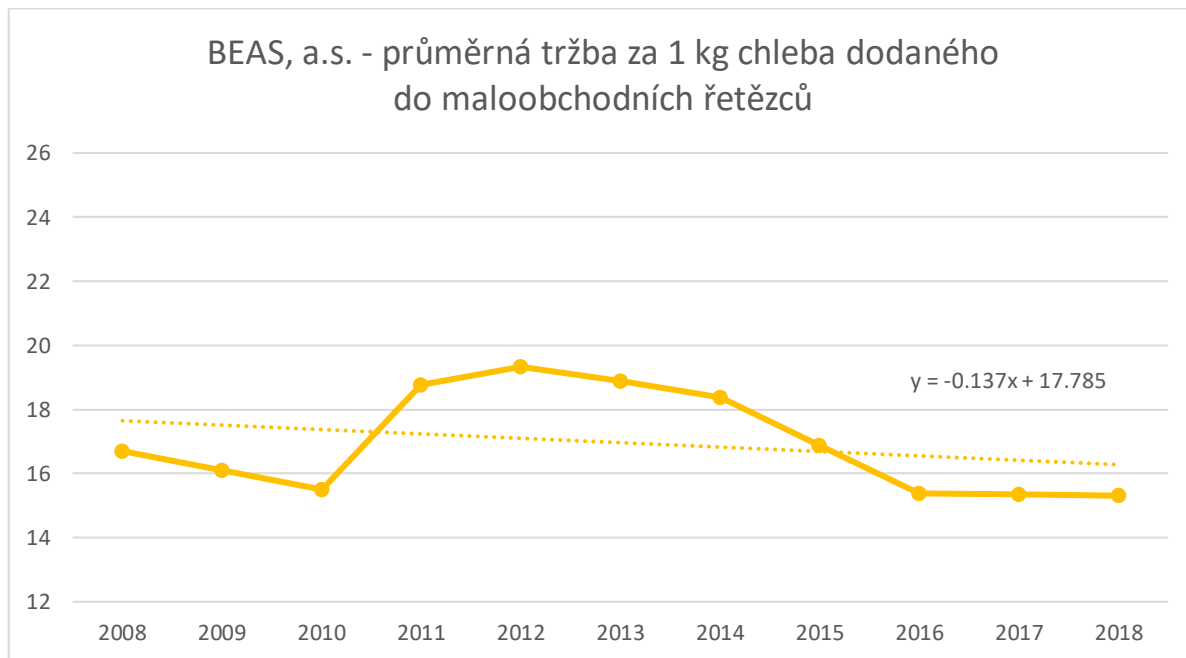
Mezi lety 2008 a 2018 se objem obchodu s výše uvedenými čtyřmi zahraničními maloobchodními řetězci firmy BEAS pohyboval v rozmezí patnácti až dvaceti tři procenty. Procentuální objem tržeb za maloobchodní řetězce z celkových tržeb nejprve od roku 2008 stoupal průměrným růstem 1 % za rok, a to z 16 % v roce 2008 na 22 % v roce 2014. Na úrovni 22-21 % se tržby za maloobchodní řetězce udržely další dva roky do roku 2016, následně pak k roku 2018 klesly na 19 %.

Graf 18 BEAS, a.s. - % tržeb za maloobchodní řetězce na celkových tržbách

4.4.3 Průměrná tržba za 1 kg chleba za maloobchodní řetězce

Průměrná tržba, neboli průměrná obdržená peněžní hodnota za 1 kg kvasového chleba dodaného maloobchodním řetězcům, se – jak je ukázáno na následujícím grafu – vyznačuje rovnovážnou, spíše klesavou tendencí.

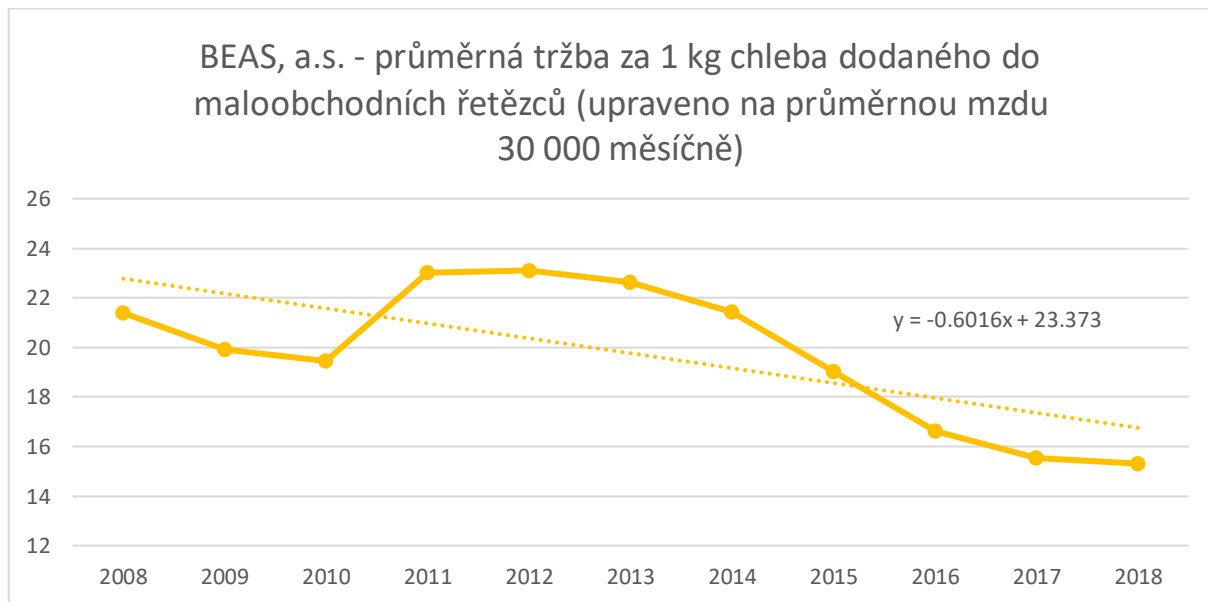
Graf 19 BEAS, a.s. - průměrná tržba za 1 kg chleba dodaného do maloobchodních řetězců

V roce 2008 byla průměrná tržba za 1 kg kvasového chleba dodaného maloobchodním řetězcům 16,71 Kč. Poté následoval pokles až na 15,49 Kč v roce 2010. Následně se průměrná tržba za 1 kg v následujících dvou letech razantně zvýšila, a to na 18,77 Kč v roce 2011 a na 19,33 Kč v roce 2012. Od roku 2012 již však až do roku 2016 následoval pouze pokles, a to průměrně o 6 % za rok na hodnotu 15,38 Kč za kg chleba. V letech 2017 a 2018 se cena změnila jen v rozmezí 10 haléřů.

Už zde lze sledovat negativní trend v posledních deseti – nebo spíše sedmi – letech, kdy se cena za 1 kg chleba buď snižuje, nebo spíše dochází k jejímu nedostatečnému zvyšování, které by bylo potřeba pro udržení pozitivního ekonomického růstu celé firmy.

4.4.4 Průměrná tržba za 1 kg chleba za maloobchodní řetězce upravená na mzdu 30 000 Kč měsíčně

Zde je ukázán vývoj průměrné tržby za 1 kg kvasového chleba dodaného vybraným maloobchodním řetězcům a trend vývoje průměrné tržby za 1 kg kvasového chleba dodaného vybraným maloobchodním řetězcům upravený na skutečnost, která by nastala, byla-li by průměrná mzda za posledních 10 let 30 000 Kč.

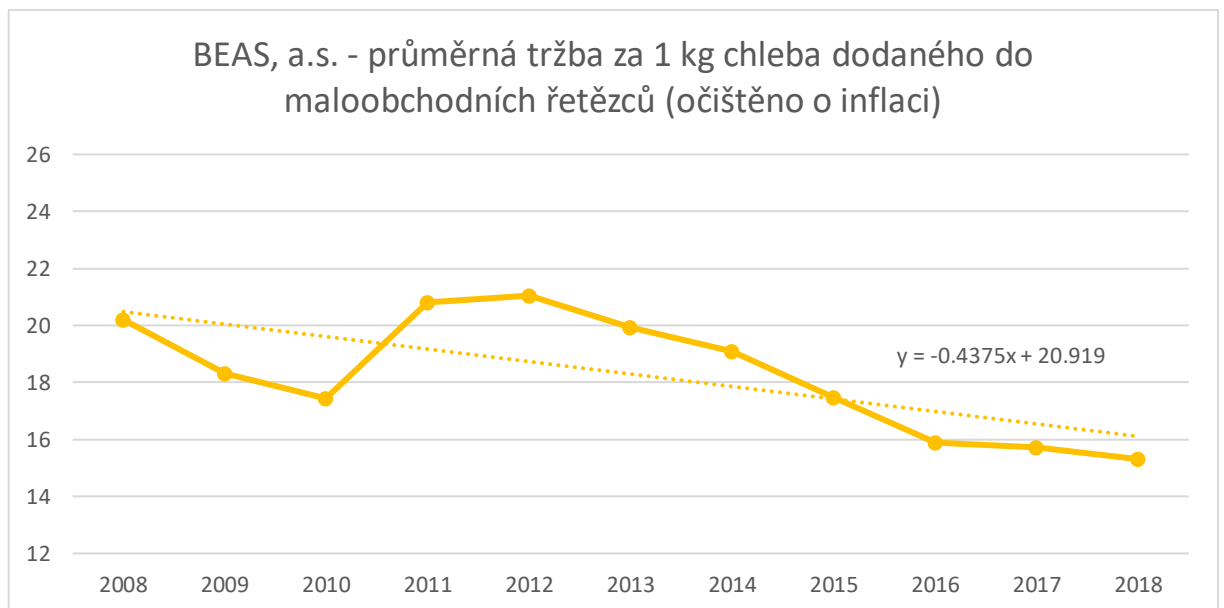

Graf 20 BEAS, a.s. - průměrná tržba za 1 kg chleba dodaného do maloobchodních řetězců (upravena na průměrnou mzdu 30 000 měsíčně)

Tržní cena 1 kg chleba dodaného maloobchodním řetězcům očištěná o inflaci sleduje bez větších odchylek stejný vývoj jako cena neočištěná. Od roku 2008 až do roku 2010 cena klesala, v roce 2011 pak následoval poměrně prudký růst. Od roku 2012 však cena již jen pouze klesala, a to průměrným poklesem 7 % ročně.

4.4.5 Průměrná tržba za 1 kg chleba za maloobchodní řetězce očištěna o inflaci

Při uvádění ceny chleba očištěné o inflaci je použit vzorec uvedený v kapitole 2.2.

Graf 21 BEAS, a.s. - průměrná tržba za 1 kg chleba dodaného do maloobchodních řetězců (očištěna o inflaci)

Průměrná tržba za 1 kg chleba dodaného do vybraných maloobchodních řetězců očištěná o inflaci sleduje velmi podobný vývoj jako cena upravená na průměrnou měsíční mzdu 30 000 Kč. Její průměrný pokles je však mírnější, a to o 2,5 % ročně, mezi lety 2008 a 2018.

Důležité je si zejména povšimnout změny průměrné tržby od roku 2012, kdy průměrná tržba do roku 2018 již jen pouze klesala, a to o více než 5 % za rok.

4.5 Ostatní odběratelé

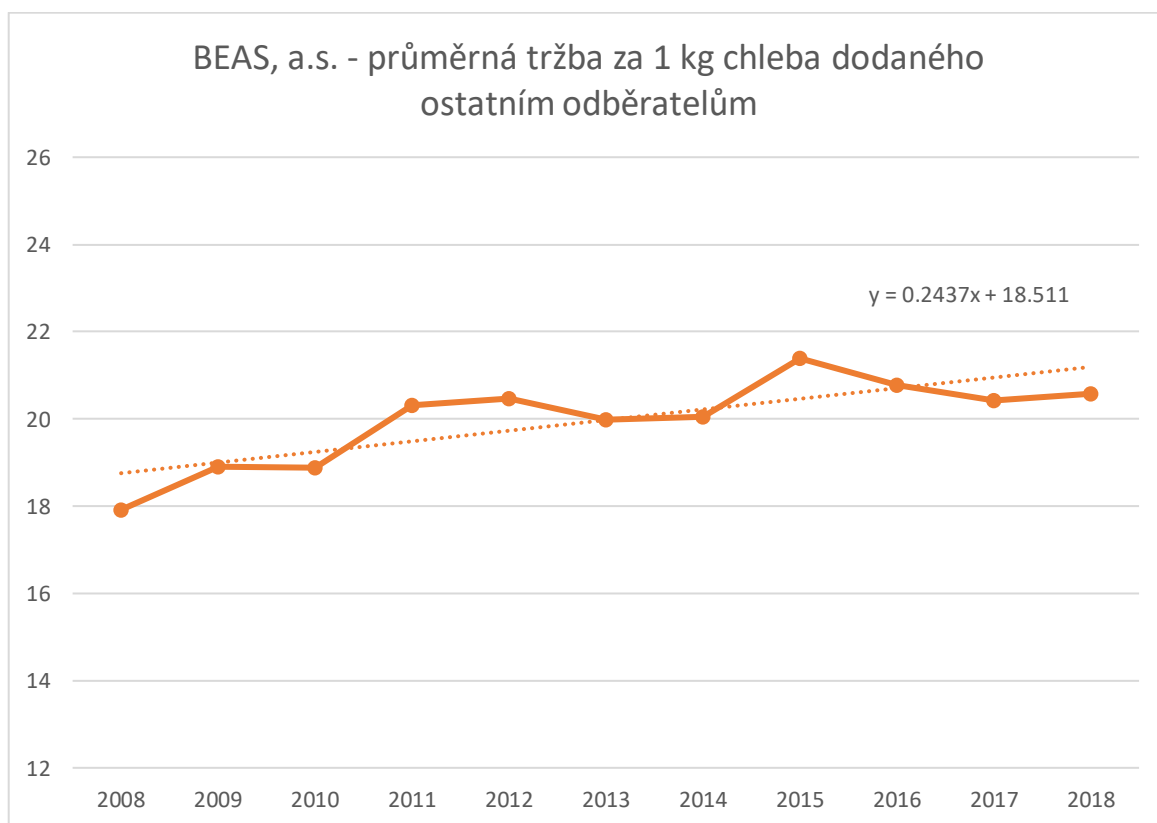
4.5.1 Vymezení ostatních odběratelů

Jako ostatní odběratelé jsou v této práci definováni všichni odběratelé kromě čtyř maloobchodních řetězců již zahrnutých v kapitole 4.4 – tedy Kaufland Česká republika v.o.s., Tesco Stores ČR a.s., Penny Market s.r.o. a BILLA, spol. s r.o.

V praxi se jedná o maloobchody, večerky, nemocnice, školky, školy, nemocnice, domovy důchodců apod. Tito odběratelé v rozmezí roků 2008 až 2018 tvořili více než 75 % veškerých tržeb za vyprodukované pekařské výrobky.

4.5.2 Průměrná tržba za 1 kg chleba za ostatní odběratele

Průměrná tržba za 1 kg chleba dodaného ostatním odběratelům se v rozmezí let 2008 až 2018 poměrně pestře měnila.

Graf 22 BEAS, a.s. - průměrná tržba za 1 kg chleba dodaného ostatním odběratelům

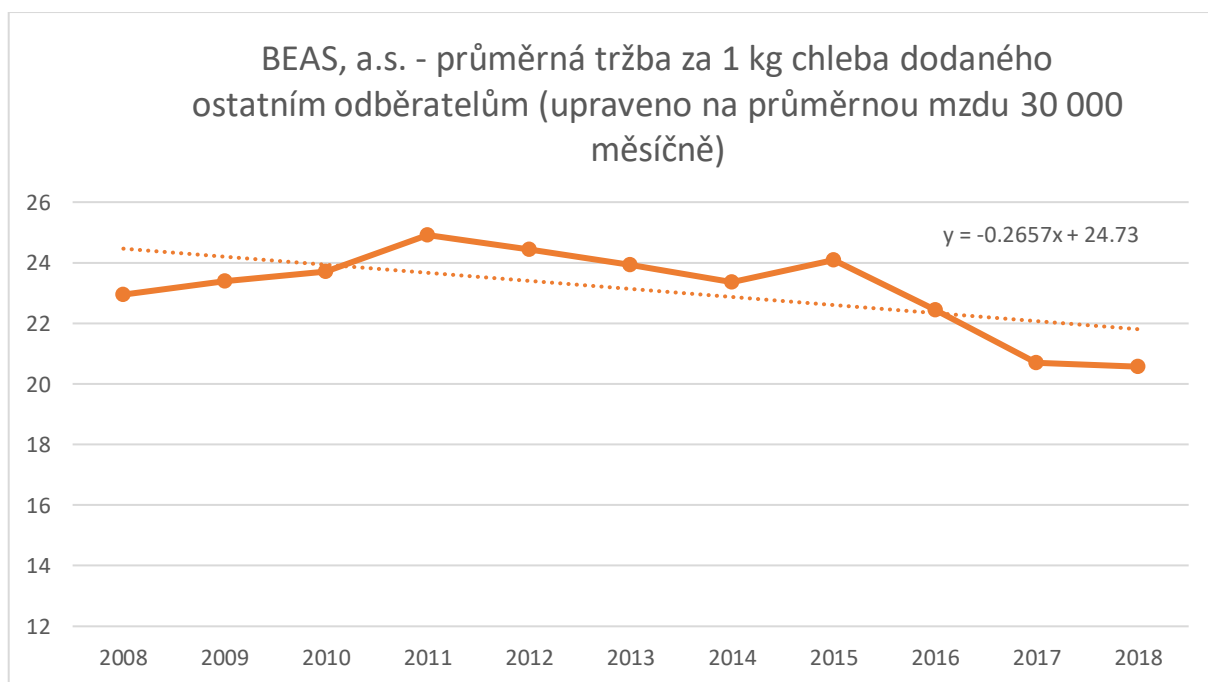
V roce 2008 byla průměrná tržba za 1 kg kvasového chleba dodaného ostatním odběratelům 17,92 Kč. V roce 2009 vzrostla na 18,90 Kč za 1 kg chleba a na této ceně se udržela i v roce 2010. V následujících letech poté opět stoupala, a to na cenu 20,32 Kč za 1 kg chleba v roce 2011 a 20,46 Kč za 1 kg v roce 2012. V roce 2013 nastal pokles na cenu 19,99 Kč za 1 kg a tato cena se podstatně nezměnila ani v následujícím roce. V roce 2015 však nastal opět

vysoký růst průměrné tržby za 1 kg kvasového chleba dodaného ostatním odběratelům, a to na 21,39 Kč. V následujících dvou letech však nastal pokles na hodnotu 20,79 Kč za 1 kg chleba v roce 2016 a 20,43 Kč za 1 kg chleba v roce 2017. V roce 2018 pak nastal opět růst, kdy byla průměrná tržba za 1 kg kvasového chleba 20,57 Kč.

Ačkoliv docházelo k růstům i poklesům, z uvedeného grafu je vidět, že vývoj průměrné tržby za 1 kg chleba má růstový trend, což je pro firmu samozřejmě dobře. Tržba za 1 kg chleba dodaného ostatním odběratelům se v průměru zvyšovala o 1,5 % ročně.

4.5.3 Průměrná tržba za 1 kg chleba za ostatní odběratele upravená na mzdu 30 000 Kč měsíčně

Zde je ukázán vývoj průměrné tržby za 1 kg kvasového chleba dodaného ostatním odběratelům a trend vývoje průměrné tržby za 1 kg kvasového chleba dodaného ostatním odběratelům upravený na skutečnost, která by nastala, byla-li by průměrná mzda za posledních 10 let 30 000 Kč.

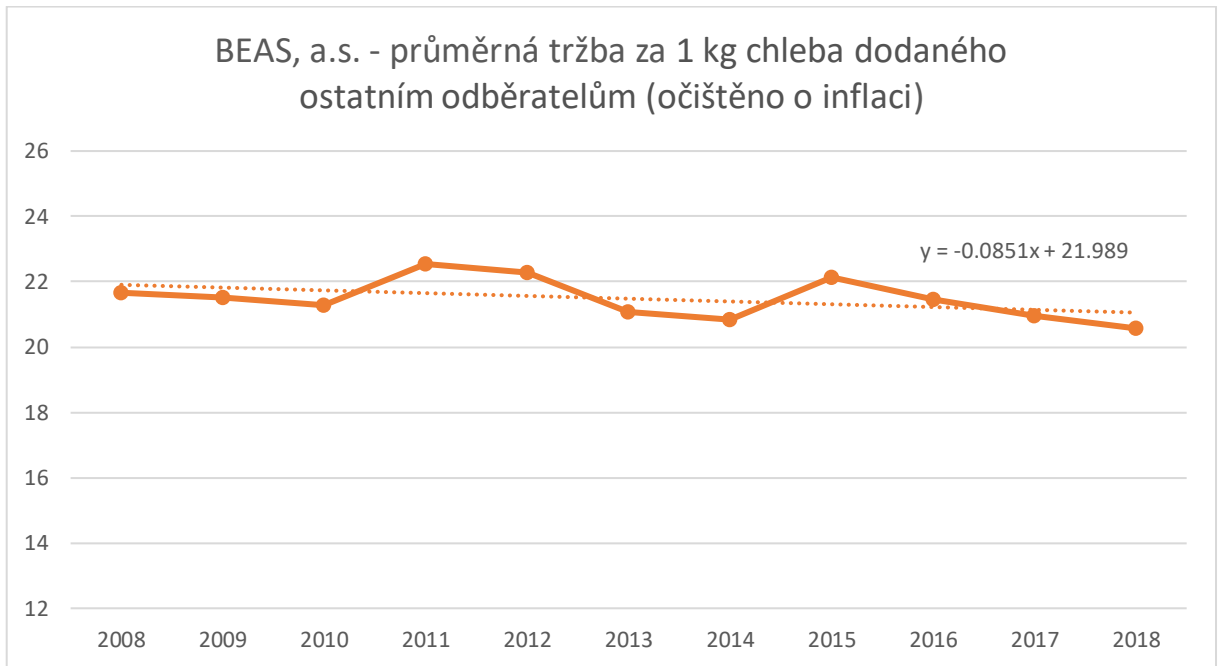

Graf 23 BEAS, a.s. - průměrná tržba za 1 kg chleba dodaného ostatním odběratelům (upraveno na průměrnou mzdu 30 000 měsíčně)

Průměrná tržní cena 1 kg chleba dodaného ostatním odběratelům upravená na průměrnou mzdu 30 000 Kč sleduje opačný – tedy klesající – trend než tržní cena neupravená. Tržní cena za 1 kg kvasového chleba klesala od roku 2008 do roku 2018 v průměru o 1 % ročně. Budou-li však vyloučeny roky 2009, 2010 a 2011, ve kterých docházelo k růstu (2,8 % ročně), vyjde hodnota poklesu mezi lety 2012 a 2018 až 2,6 % ročně.

4.5.4 Průměrná tržba za 1 kg chleba za ostatní odběratele očištěná o inflaci

Při uvádění ceny chleba očištěné o inflaci je použit vzorec uvedený v kapitole 2.2.

Graf 24 BEAS, a.s. - průměrná tržba za 1 kg chleba dodaného ostatním odběratelům (očištěno o inflaci)

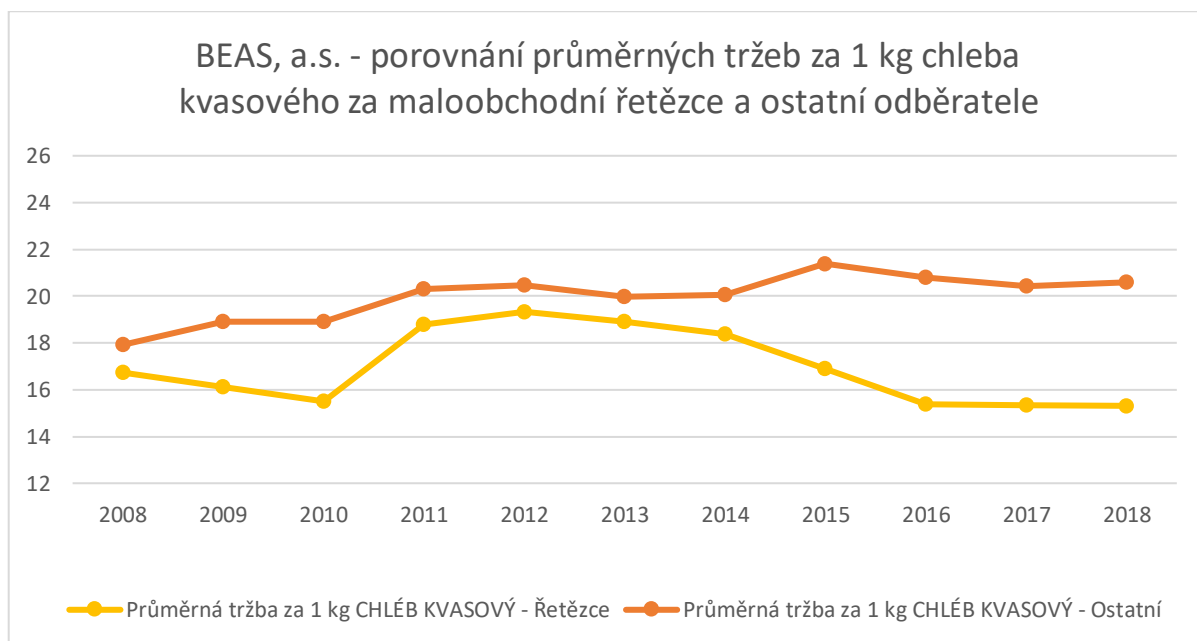
Průměrná tržba za 1 kg chleba dodaného ostatním odběratelům očištěná o inflaci se drží poměrně stabilně mezi 21,07 Kč a 22,27 Kč. Vývoj ceny však opět sleduje mírný klesající trend, zejména v posledních čtyřech letech, kdy průměrná tržba klesala o 2,5 % ročně.

4.6 Porovnání rozdílnosti cen chleba

4.6.1 Porovnání průměrné tržby za 1 kg kvasového chleba

Pro porovnání průměrné tržby za 1 kg kvasového chleba dodaného maloobchodním řetězcům a průměrné tržby za 1 kg kvasového chleba dodaného ostatním odběratelům budou na jeden graf umístěny hodnoty z předchozích kapitol 4.4.3 a 4.5.2.

Na takovém grafu je patrné, jak se obě hodnoty liší, a to až o celých 5 korun, což lze vyhodnotit jako opravdu zásadní cenový rozdíl.

Graf 25 BEAS, a.s. - porovnání průměrných tržeb za 1 kg chleba kvasového za maloobchodní řetězce a ostatní odběratele

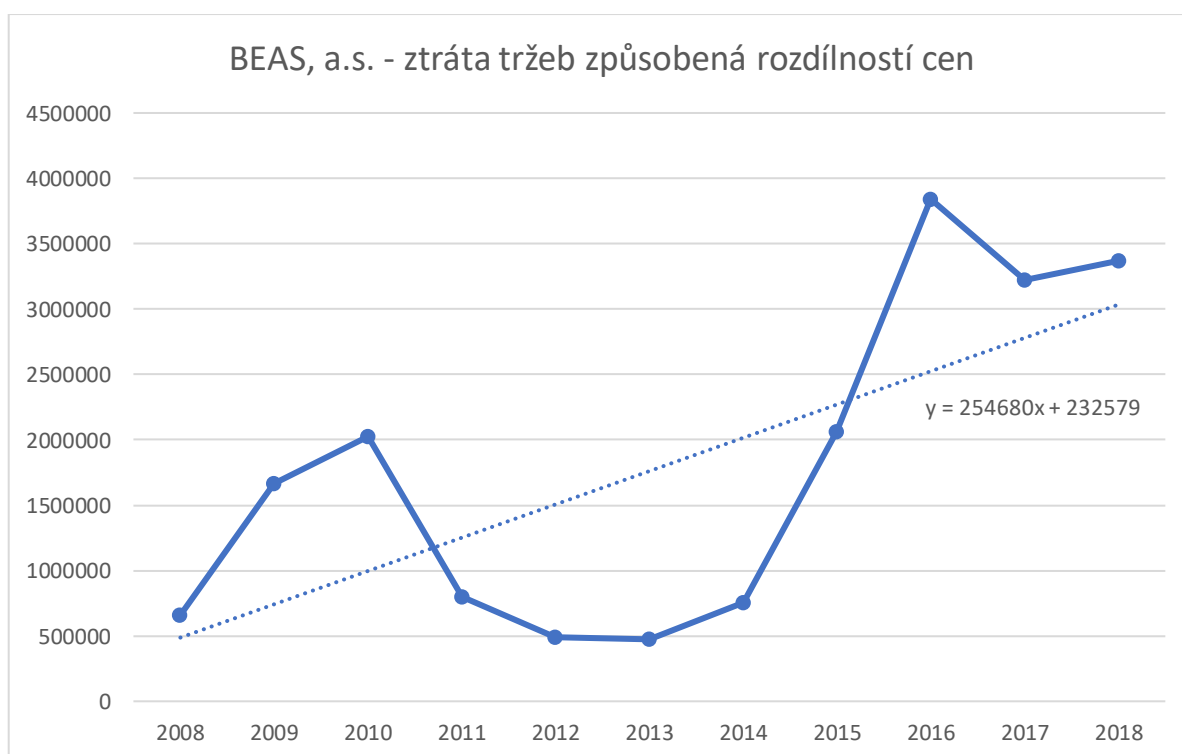
Jak je zřejmé z grafu, průměrná tržba za 1 kg kvasového chleba dodaného maloobchodním řetězcům byla za posledních 10 letech vždy menší než průměrná tržba za 1 kg kvasového chleba dodaného ostatním odběratelům. A i přes to, že se po velké odchylce v roce 2010 ceny k sobě opět v letech 2011, 2012, 2013 a 2014 přiblížily, od roku 2015 se rozdíl zvětšil, a to o 4,5 Kč za kilogram. Za poslední tři roky pak mezi průměrnými tržbami za 1 kg kvasového chleba dodaného maloobchodním řetězcům a průměrnými tržbami za 1 kg kvasového chleba dodaného ostatním odběratelům přetrvával rozdíl více než 5 Kč.

4.6.2 „Ztráta“ tržeb způsobená rozdílností cen

V důsledku toho, že se průměrná tržba za 1 kg kvasového chleba liší tak podstatně podle toho, jakému dodavateli je chléb dodán, lze hovořit o teoretické ztrátě z tržeb způsobenou rozdílností cen. Tato teoretická ztráta nastává v okamžiku, kdy je chléb dodán odběrateli za nižší cenu, než za kterou je dodáván jiným odběratelům.

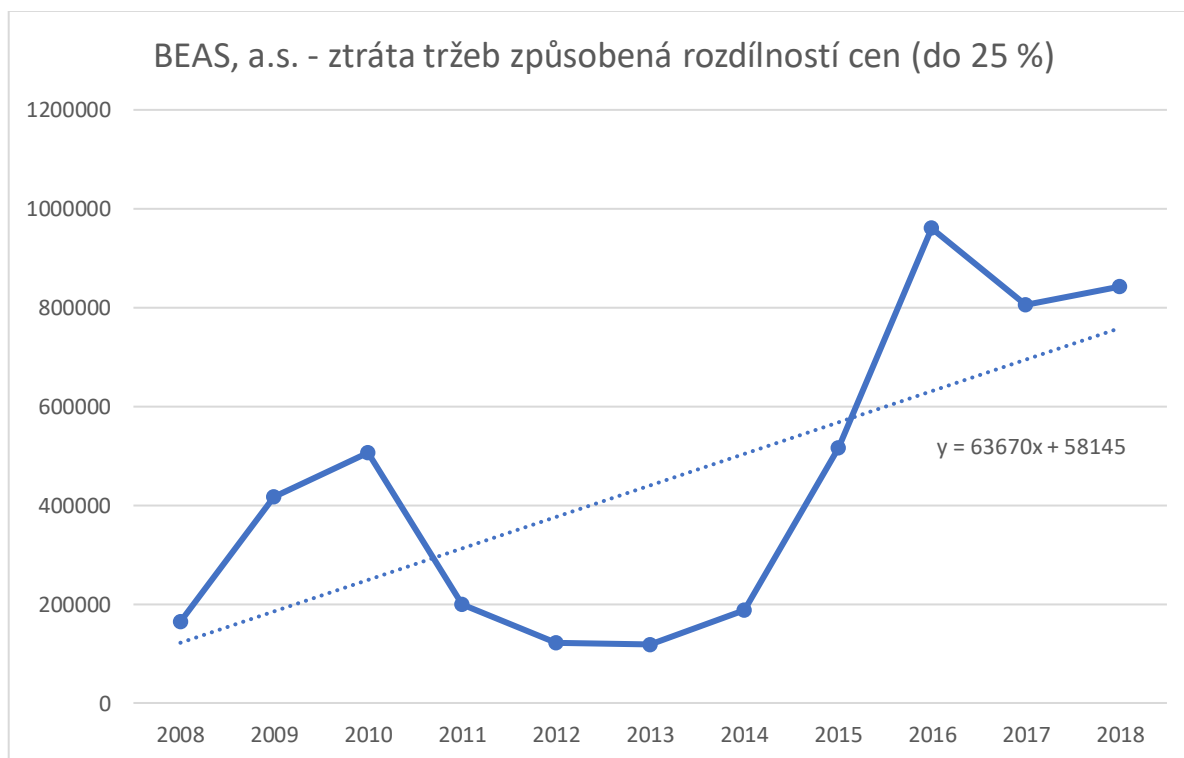
Neboť v praxi nikdy nenastane situace, kdy by byla tržba za 1 kg za všechny odběratele shodná (kvůli již zmíněné možnosti množstevní slevy apod.), budou zde ukázány a popsány dva grafy pracující s neupravenými a upravenými hodnoty.

První graf zobrazuje hodnoty tržeb, které by byly utržené za rozdíl průměrné ceny za 1 kg kvasového chleba dodaného ostatním odběratelům a průměrné ceny za 1 kg kvasového chleba dodaného maloobchodním řetězcům. Tímto číslem je následně vynásobeno množství prodaných kg kvasového chleba. Byla-li tedy průměrná tržba za 1 kg kvasového chleba dodaného ostatním odběratelům v roce 2008 17,92 Kč a průměrná tržba za 1 kg kvasového chleba dodaného maloobchodním řetězcům 16,71 Kč, jejich rozdíl vyjde na 1,21 Kč. Touto hodnotou je pak vynásoben počet kg prodaného kvasového chleba maloobchodním řetězcům, tedy $1,21 * 546\,649$.

Graf 26 BEAS, a.s. - ztráta tržeb způsobená rozdílností cen

Jak je patrné, potenciaální ztráta byla logicky nejvyšší v letech, kdy se průměrná tržba za 1 kg chleba dodaného maloobchodním řetězcům a ostatním odběratelům lišila nejvíce. Nejnižší naopak byla v letech 2008, 2011, 2012, 2013 a 2014, kdy mezi průměrnými tržbami za kvasový chléb dle dodavatelů nebyl tak značný rozdíl.

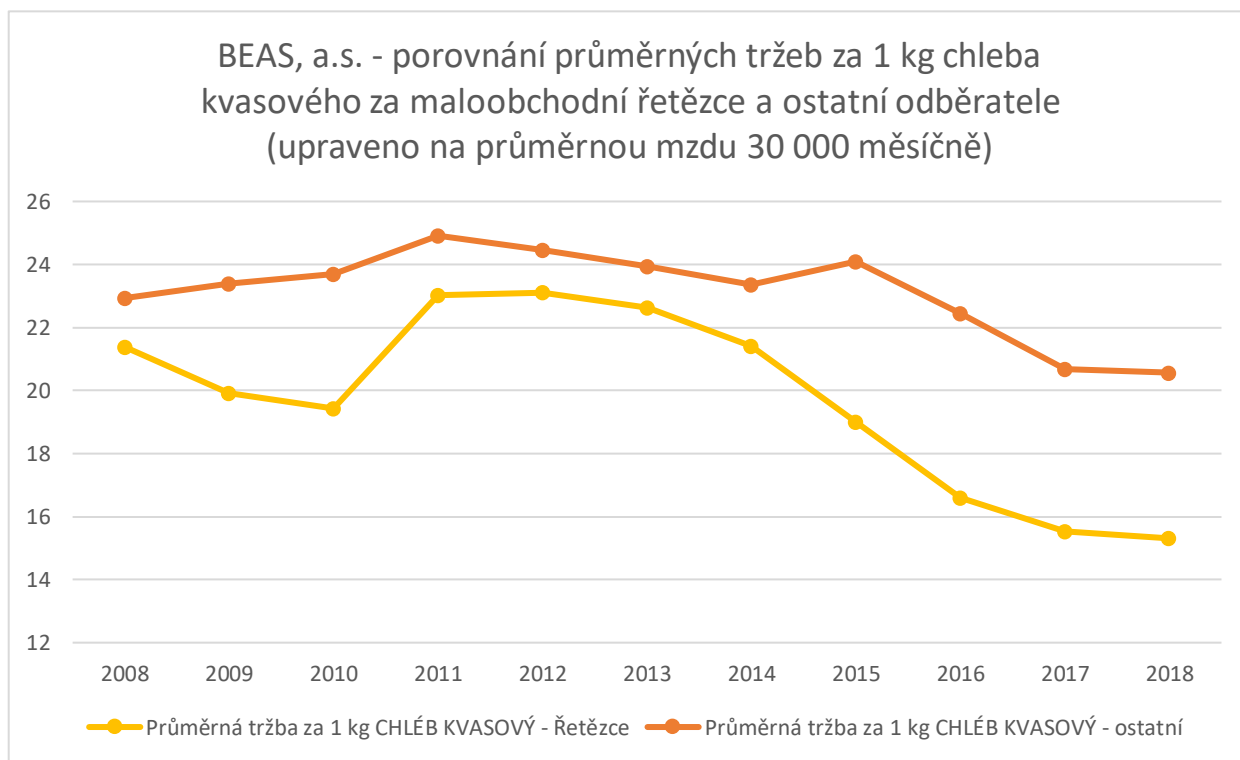
Graf 27 BEAS, a.s. - ztráta tržeb způsobená rozdílností cen (do 25 %)

Jak již bylo uvedeno, v praxi nikdy nenastane situace, kdy by byla stejná cena pro všechny odběratele. Proto je zde ukázán druhý graf, který pracuje s rozdílem cen maximálně do 25 %. Lišila-li se tedy cena o 4 Kč, tento graf počítá s 1 Kč. Touto hodnotou je pak vynásoben počet 1 kg prodaného kvasového chleba maloobchodním řetězcům.

Teoretická ztráta z tržeb se v tomto případě rovná ztrátě ze zisku, neboť je zde operováno pouze s cenou výrobku, nikoliv s cenou nákladů na jeho produkci. A jak je z grafu patrné, takováto ztráta dosáhla přes 900 000 v roce 2016 a neklesla pod hladinu 800 000 ani v následujících dvou letech.

4.6.3 Porovnání průměrné tržby za 1 kg kvasového chleba upravená na mzdu 30 000 Kč měsíčně

Zde je ukázán vývoj průměrné tržby za 1 kg kvasového chleba dodaného ostatním odběratelům a vybraným maloobchodním řetězcům upravený na skutečnost, která by nastala, byla-li by průměrná mzda za posledních 10 let 30 000 Kč.

Graf 28 BEAS, a.s. - porovnání průměrných tržeb za 1 kg chleba kvasového za maloobchodní řetězce a ostatní odběratele (upraveno na průměrnou mzdu 30 000 měsíčně)

I přestože tyto očištěné průměrné tržby za 1 kg kvasového chleba jsou již popsány v bodech 4.4.4 a 4.5.3, je zde důležité si opět povšimnout zejména klesajícího trendu, kterého obě hodnoty po roce 2011 nabývají.

5 Závěr

Chléb je jednou z nezákladnějších a nejobvyklejších potravin v České republice i ve světě. Historii má skoro tak dlouhou jako je historie samého lidstva. Jeho příprava je relativně snadná, dodává tělu základní živiny, potřebnou energii a je zároveň i lehce dostupný. V průběhu dějin si odbyl různé role – od jedné z prvních připravovaných rostlinných potravin, přes politický nástroj, až k potravině, jejíž význam v novodobých dějinách spíše klesá a stává se pouze sekundární potravinou. V dnešní době však našťastí obchod s chlebem oživuje druhová různorodost chleba – prodávají se chleby žitné, slunečnicové, ale i mrkvové a zrníčkové. Tyto chleby se těší větší a větší oblibě a kupující jsou ochotni za ně zaplatit i více peněz.

Dle zde ukázaného a zkoumaného vývoje průměrné ceny chleba lze vyvodit, že podnikání v pekařském odvětví nezažívá příliš příznivou dobu. I když se může zdát, že cena chleba ročně stoupá, jeho reálná prodejní cena ve skutečnosti za posledních 10 let v průměru klesala. Příčinou toho je zejména vysoká konkurence v pekařském odvětví, kvůli níž jsou odběratelé – nejčastěji a nejvýznamněji právě zahraniční maloobchodní řetězce – schopni tlačit nákupní cenu chleba dolů. Cena chleba tak nemá šanci se „zdravě“ vyvíjet spolu s vývojem ostatních cen. Na to pak doplácí nejen samotné pekařské firmy, ale také jejich zaměstnanci, neboť průměrná mzda v pekařském odvětví je za posledních 10 let o více než 30 % nižší než průměrná mzda v celé České republice. (investicniweb.cz [online] (cit. 28.12 2019))

Je nutno podotknout, že tradiční kvasový chleba není jediný výrobek, který na nízkou nákupní cenu doplácí. To samé – často ještě v horším měřítku – platí pro klasické bílé pečivo, jako je rohlík a houska. Tyto výrobky se podobně jako chleba dodávají do obchodů zahraničních maloobchodních řetězců skoro za výrobní cenu, a vyplatí se jen kvůli velkému odbytu.

Aby se zamezilo další stagnaci pekařských firem v České republice, je zde vícero možností, které mohou danou situaci vyřešit, nebo alespoň zlepšit. Jednou a tou nejpravděpodobnější z nich je snížení konkurence v daném odvětví, kdy některé pekařské firmy, které nebudou schopny nízkou prodejní cenu pekařských výrobků udržet, z trhu budou muset odejít. Tím se sníží množství nabízeného zboží a následkem i zvýší cena, kterou si budou pekařské firmy schopny za své výrobky sjednat. Reálně taková situace může nastat spíše dříve než déle, neboť dle zveřejněných Výkazů zisků a ztrát za rok 2016 za 30 největších pekařských firem ČR se 7 firem potýkalo se ztrátou. (investicniweb.cz [online] (cit. 28.12 2019))

Další možností, jak zastavit tento negativní jev, je zásah ze strany státu, kdy by byly aktivně přezkoumávány odběratelské smlouvy uzavírané mezi pekárny a zahraničními obchodními řetězci. Takové akce stát již však v určité míře provádí, avšak jejich význam a účinnost je diskutabilní, neboť nízkou odběrovou cenu chleba si řetězce nemusí zajistit pouze přímým stanovením odběratelské ceny, nýbrž i různými slevami, prezentovanými ne vždy jako slevou odběratelskou, ale i například jako slevou sezónní nebo sváteční. Důkazem neúčinnosti toho je skutečnost, že se za posledních 10 let nic zásadního v tomto řešení nezměnilo.

Samotné pekárny pak mají dva hlavní způsoby, kterými mohou proti nízké odběratelské ceně pekařských výrobků bojovat. První z nich je snaha o zvýšení prodejní ceny, kterou můžou pekárny dosáhnout například inovací výrobků, kdy budou na trh dodávat nové a nové typy chlebů, za které si budou schopny poplácávat více peněz. Dalším způsobem může být snaha o obcházení maloobchodních řetězců jako prostředníků prodeje. Tohoto mohou dosáhnout vystavením vlastních prodejních míst – lokálních pekáren, nebo zvolením dopravy pekařských výrobků přímo „přede dveře“ s použitím rozvozových společností. Tyto způsoby jsou však finančně nákladné a mohli by se vyplatit pouze v dlouhodobém horizontu a za zajištění pravidelného a násobného odběru.

Druhou možností je snížení nákladů na výrobu – jak variabilních, tak fixních. Zde existuje hned několik možností, jak toho docílit. Snížením variabilních nákladů lze dosáhnout například používáním levnějších surovin na výrobu, nebo snížením mezd. Oby tyto způsoby by však měly neblahý vliv buď na kvalitu výrobků nebo na zájem lidí pracovat v pekařském sektoru, neboť jak již bylo uvedeno, mzdy v pekařském odvětví jsou již dlouhodobě nižší.

Více logickou a smysluplnou cestou by tedy bylo snížení fixních nákladů. Toho lze docílit inovací pekařských pecí a jejich částečnou robotizací, kdy by se po počáteční investici snížili náklady na mzdy, neboť by již nebylo potřeba tolik pracovního personálu k obsluze. Možností je také cílit na snížení ceny elektrické energie, například zajištěním své vlastní – toho lze dosáhnout vybudováním solárních panelů v areálu či přímo na střeše pekárny. Mnoho pekáren se také snaží rozšířit svou oblast podnikání do agronomického sektoru, kdy jejich cílem je vyrábět své pekařské výrobky z vlastní produkce obilnin, čímž se mimo jiné sníží i právě jejich cena.

Způsoby tu jistě jsou, vše je však otázka peněz a pouze málo pekáren si bude moci uvolnit své zdroje na takovéto rozsáhlé investice. „Světlem na konci tunelu“ pro tyto investice mohou být úvěry, které lze sehnat od vícero institucí – například Národní rozvojové banky České republiky, nebo dotace ze strany státu a Evropské unie.

Pozitivním jevem, který lze na vývoji ceny chleba v historii sledovat, je růst životní úrovně obyvatelstva, neboť průměrný český občan si může každým rokem za svou průměrnou mzdu pořídit větší množství chleba. A jak je patrné z historie, takováto skutečnost zřejmě vydrží, alespoň dokud nebude narušena válkami, přírodními pohromami, nebo celosvětovou hospodářskou krizí. V takovém katastrofickém případě se pak stává chléb jednou z nejžádanějších potravin a jeho cena prudce roste.

6 Seznam použitých zdrojů

- BRANDES, Detlef, přeložil DVOŘÁČEK, Petr. *Češi pod německým protektorátem: Okupační politika, kolaborace a odboj 1939-1945*, Prostor, 2019. ISBN: 978-80-7260-409-8
- DUPAIGNE, Bernard. *History of Bread*, Hardcover, Harry N Abrams, 1993. ISBN 978-0810934382
- FELDMAN, Charles. *Roman Taste, Food, Culture & Society*, An International Journal of Multidisciplinary Research, (2005). ISSN 1552-8014
- GOOD, David F. *The Economic Rise of the Habsburg Empire*, University of California Press, 1984, 1750-1914, ISBN 05-20050-94-0
- HAY, Denis. *Evropa pozdního středověku 1300-1500*, Vyšehrad, 2010. ISBN 978-80-7021-986-7
- historie.cnb.cz [online] (cit. 22.11 2019), dostupné z:
https://www.historie.cnb.cz/cs/menova_politika/prurezova_temata_menova_politika/1_ekonomicky_vyvoj_na_uzemi_ceske_republiky.html
- HORA, Petr. *Toulky českou minulostí 2.: Od časů Přemysla Otakara I. do nástupu Habsburků (1197-1526)*, Baronet, 1997. ISBN 979-80-7214-014-4
- HOŠEK, Radislav, MAREK, Václav. *Řím Marka Aurelia*, Mladá Fronta, (1990). ISBN 80-204-0083-4
- investicniweb.cz [online] (cit. 28.12 2019), dostupné z:
<https://www.investicniweb.cz/Files/pdf-pekarensky-trh-v-cr/>
- KAPLAN, Karel. *Československo v poválečné Evropě*, Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0655-0
- Kurzy.cz [online] (cit. 20.11 2019), dostupné z: <http://www.kurzy.cz/komodity/zlato-graf-vyvoje-ceny/>
- MANDLER, Emanuel. *Benešovy dekrety*, Libri, 2002. ISSN 56611935
- MIERROP, Marc Van De. *A History of Ancient Egypt*, Wiley-Blackwell, 2010. ISBN 978-1405160711
- MLYNÁŘ, Zdeněk. *Can Gorbachev Change The Soviet Union?: The International Dimensions Of Political Reform*, Routledge, 2019. ISBN 9780367153472
- PAULINYI, Ákoš. *Průmyslová revoluce*, ISV, 2002. ISBN 80-86642-02-X
- PRŮCHA, Václav. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992 1. díl, období 1918-1945*, Doplněk, 2004. ISBN 80-7239-147-X

PRUŠA, Jiří. *Abeceda reálného socialismu*, Galileo CEE Service ČR s.r.o., 2011. ISBN 978-80-260-0686-2

RIOS, Miguel Esquiros. *Ancient Egyptian Bread* [online], dostupné z: <http://www.historicalcookingproject.com/2014/12/guest-post-ancient-egyptian-bread-by.html>, 2014

SUK, Jiří. *Labyrintem revoluce: Aktéři, zápletky a křížovatky jedné politické krize (od listopadu 1989 do června 1990)*, Prostor, 2009. ISBN 978-80-7260-219-3

TEMIN, Peter. *The Roman Market Economy (The Princeton Economic History of the Western World)* Princeton University Press, 2017. ISBN 978-0691177946

TUREK, Otakar. *Plánované hospodářství*, Doplněk, 1999. ISBN 80-7239-051-1

Vlada.cz [online] (cit. 22.11 2019), dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/Obdobi-prvni-republiky-1918.pdf>

www.czso.cz [online] (cit. 16.11 2019) <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-prumernych-cen-vybranych-potravin>

www.chlebnasvezdejsi.cz [online] (cit. 11.12 2019), dostupné z:

<http://www.chlebnasvezdejsi.cz/cs/homepage/o-pekarskem-remesle/pekarske-remeslo-v-promenach-staleti>

www.primaplana.cz [online] (cit. 14.12 2019), dostupné z:

<https://www.primaplana.cz/news/o-platech-a-vystroji-rakouskeho-vojska-1785/>

www.zf.jcu.cz [online] (cit. 14.2 2020), dostupné z:

<http://www2.zf.jcu.cz/~moudry/databaze/Psenice.htm>